

Héjjas Zoltán

MESSZESÉGEK HALK BARÁTJA

Kétnyelvű költészet

Kiskunfélegyháza, 1997

HÉJJAS ZOLTÁN

MESSZESÉGEK HALK BARÁTJA

Kétnyelvű költészet

Kiskunfélegyháza, 1997

Szerkesztette és a kísérő tanulmányt írta:
Réthey Prikkel Miklós

Címlap:
Rátkai Zsuzsa

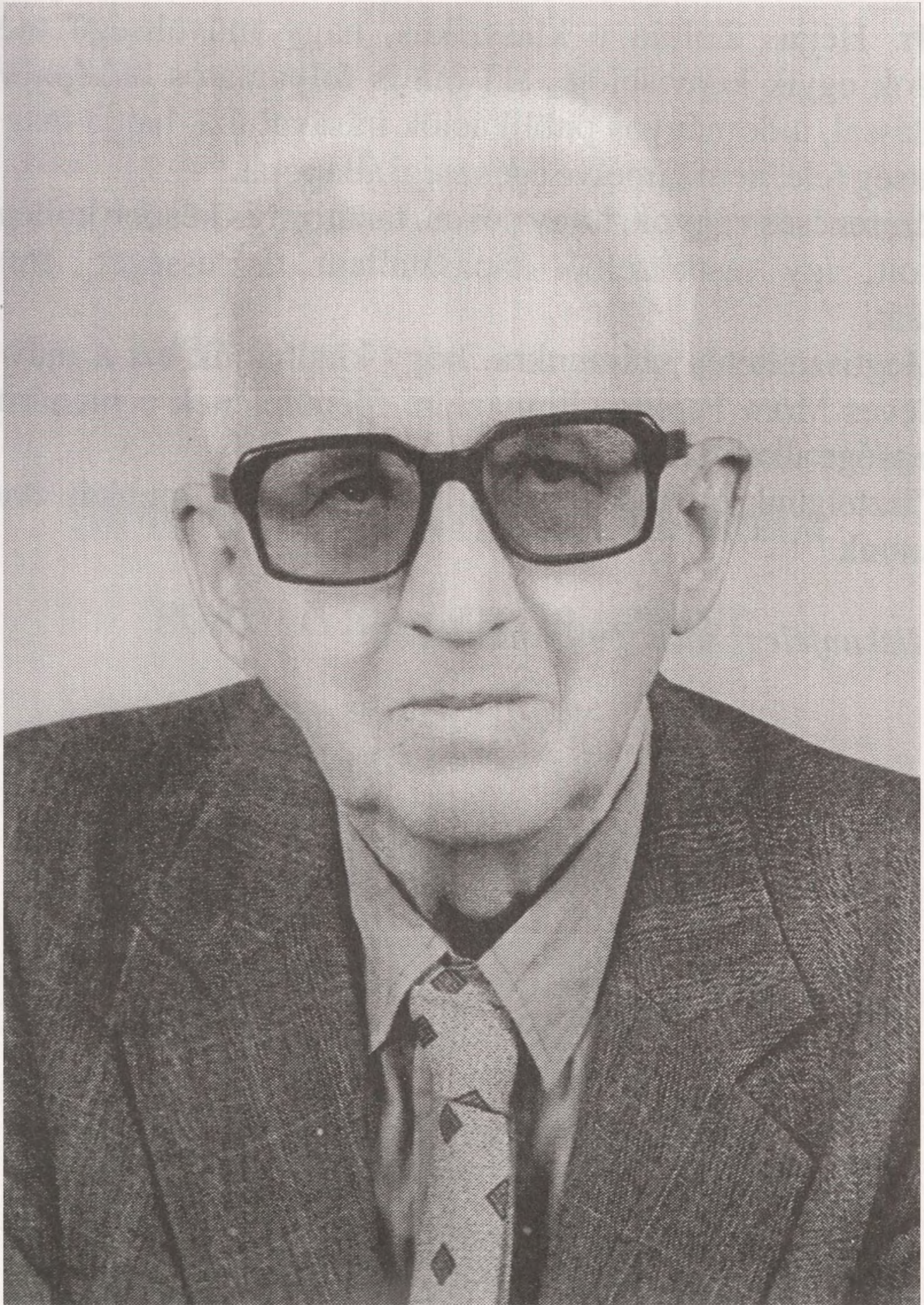
E kötet a 188 éves kiskunfélegyházi Móra Ferenc Gimnázium
főépülete 100 éves fennállásának alkalmából jelent meg az
intézmény anyagi támogatásával.

Kiadó: Móra Ferenc Gimnázium – Kiskunfélegyháza
Felelős kiadó: Dr. Szolnoky Jenő igazgató

Szedés: Gál Csaba

Készült: VARI-KER Bt. Nyomda – Kiskunmajsa
Felelős vezető: Szekeres Béla
Tördelőszerkesztő: Víg László
Nyomás: Király Gábor

ISBN 963 04 8717 9

Ajánlás

Dr. Héjjas Zoltán a klasszikus, nagy műveltségű tudóstanárok egyik képviselője, aki ma is folyamatos önképzéssel, tanulással, tudományos publikációk írásával űzi, hajtja magát a teljesség felé, nem kímélve egészségi állapotát.

Szerencsés vagyok, hogy nekem tanárom és később kollégám is volt, így testközelből tapasztaltam tisztességét, emberi tartását.

Megtiszteltetés számunkra, hogy kiadhatjuk ezt a művét a 188 éves Móra Ferenc Gimnázium főépületének centenáriumi ünnepsége alkalmából.

Tisztelgünk előtted, további békés, boldog, munkás éveket kívánunk.

Kiskunfélegyháza, 1997. július 16.

Dr. Szolnoky Jenő
igazgató

DICHTER DIAMANTSTAUB BESTREUT

SÚRÚ GYÉMÁNTPOR BEHINT

Johann Wolfgang Goethe

Wanderers Nachtlied

Über allen Gipfeln
Ist Ruh,
In allen Wipfeln
Spürest du
Kaum einen Hauch;
Die Vögelein schweigen im Walde.
Warte nur, balde
Ruhest du auch.

Johann Wolfgang Goethe

Vándor éji dala 1

Minden hegycsúcs fölött
Már csend,
A lombok között
Alig zeng,
Érzed, levél;
Az erdőn hallgat a madárka.
Várj, nemsokára
Nyugtod elér.

Vándor éji dala 2

Sziklacsúcsok orma
A csend,
A fának ostora,
Hallga, zeng,
Ha sóhaj is;
Madárka hallgat az avasban.
Várj, hamarosan
Nyugszol te is.

Friedrich Nietzsche

Ecce homo

Ja! Ich weiß, woher ich stamme!
Ungesättigt gleich der Flamme
glühe und verzehr ich mich,
Licht wird alles, was ich fasse,
Kohle alles, was ich lasse:
Flamme bin ich sicherlich!

Friedrich Nietzsche

Ecce homo

Igen! Tudom, honnan éltem!
Habzsoló, vad láng a létem,
gyúlok, izzok, hamvadok.
Fény lesz az mind, mihez kapok,
szén az, amit hátrahagyok:
biztos igaz: láng vagyok!

Venedig

An der Brücke stand
jüngst ich in brauner Nacht.
Fernher kam Gesang:
goldner Tropfen quoll's
über die zitternde Fläche weg.
Gondeln, Lichter, Musik –
trunken schwamm's in die Dämmerung hinaus ...
Meine Seele, ein Saitenspiel,
sang sich, unsichtbar berührt,
heimlich ein Gondellied dazu,
zitternd vor bunter Seligkeit.
– Hörte jemand ihr zu? ...

Velence

Álltam a hídnál
minap kékes éjjel.
Távolról dal szólt:
arany csepp záporzott
a remegő víz felületén.
Gondolák, fények, zene –
úszott részegen ki a derengésbe ...
Lelkem mint egy húros zene
dalolt megilletődve,
titkon ahhoz nászi dalt
remegve színes örömben.
– Hallotta valaki? ...

Rainer Maria Rilke

Der Ölbaumgarten

Er ging hinauf unter dem grauen Laub
ganz grau und aufgelöst im Ölgelände
und legte seine Stirne voller Staub
tief in das Staubigsein der heißen Hände.

Nach allem dies. Und dieses war der Schluß.
Jetzt soll ich gehen, während ich erblinde,
und warum willst Du, daß ich sagen muß,
Du seist, wenn ich Dich selbernicht mehr finde.

Ich finde Dich nicht mehr. Nicht in mir, nein.
Nicht in der andern. Nicht in diesem Stein.
Ich finde dich nicht mehr. Ich bin allein.

Ich bin aller mit aller Menschen Gram,
den ich durch Dich zu lindern unternahm,
der Du nicht bist. O namenlose Scham ...

Später erzähle man: ein Engel kam –.

Warum ein Engel? Ach es kam die Nacht
und blätterte gleichgültig in den Bäumen.
Die Jünger rührten sich in ihren Träumen.
Warum ein Engel? Ach es kam die Nacht.

Die Nacht, die kam, war keine ungemeine;
so gehen hunderte vorbei.
Da schlafen Hunde, und da liegen Steine.
Ach eine traurige, ach irgendeine,
die wartet, bis es wieder Morgen sei.

Denn Engel kommen nicht zu solchen Betern,
und Nächte werden nicht um solche groß.
Die Sich-Verlierenden läßt alles los,
und sie sind preisgegeben von den Vätern
und ausgeschlossen aus der Mütter Schoß.

Rainer Maria Rilke

Az Olajfák hegye

A szürke lomb alatt a hegyre ment,
alakja szürke s egybefolyt a tájjal
s a homlokát, melyet por ellepett,
lehajtotta sütő keze porába.

Ezek után ez is. Ez ám a vég.
Ma menni kell nekem, de én vak leszek,
s miért kívánod, én közöljem épp,
te létezel, ha észre én se veszek.

Találni nem talállak én magamban.
Se itt e kőben és se egy s mi másban.
Nem is talállak én sehol magányban.

Magam vagyok az ember bajával,
kimélni vágytam őt neved szavával,
ki nem vagy. Ó, gyalázat, ártva csal.

Beszélik: érkezett ez éjt egy angyal.

Miért egy angyal? Ó, leszállt az éj,
a lombon átsuhanva közönnyel.
Apostolok forogtak alva széjjel.
Miért egy angyal? Ó, leszállt az éj.

Az éj pedig különb nem is lehetett,
az éjek így suhannak el.
Kutyák alusznak itt, s mellettük kövek,
a bús éj oly szomorúan múlik el
a hajnal épp hasadni érkezett.

Ilyen fohászzkodóhoz angyal nem jön,
s az éj nem óriási őmiatta.
Az elveszőt az ég is elhagyja,
saját fiát az apja áldozza föl,
s az anyja szíve őt be nem fogadja.

Der Panther **/Im Jardin des Plantes, Paris/**

Sein Blick ist vom Vorübergehn der Stäbe
so müd geworden, daß er nichts mehr hält.
Ihm ist, als ob es tausend Stäbe gäbe
und hinter tausend Stäben keine Welt.

Der weiche Gang geschmeidig starker Schritte,
der sich im allerkleinsten Kreise dreht,
ist wie ein Tanz von Kraft um eine Mitte,
in der betäubt ein großer Wille steht.

Nur manchmal schiebt der Vorhang der Pupille
sich lautlos auf –. Dann geht ein Bild hinein,
geht durch der Glieder angespannte Stille –
und hört im Herzen auf zu sein.

A párdúc

/A párizsi botanikus kertben/

A rácsrudak futása közben a szem
olyan nehéz, nem ért az mit se már.
Csak a rudak rohannak, úgy tűn, ezren,
s ezer rudon kívül nincs már világ.

Erős tagok rugózva lenge járta,
amely a legkisebb körön forog,
egy őserő közép körüli tánca,
amelyben egy letört tudat bolyong.

De néha felfut a pupillafüggöny
titokban . Ezalatt betér egy kép,
tagok feszült nyugalma küldi rögtön
a szívbe s elhal a remény.

Letzter Abend

Und Nacht und fernes Fahren; denn der Train
des ganzen Heeres zog am Park vorüber.
Er aber hob den Blick vom Clavecin
und spielte noch und sah zu ihr hinüber

beinah, wie man in einen Spiegel schaut:
so sehr erfüllt von seinen jungen Zügen
und wissend, wie sie seine Trauer trügen,
schön und verführender bei jedem Laut.

Doch plötzlich wars, als ob sich das verwische:
sie stand wie mühsam in der Fensternische
und hielt des Herzens drängendes Geklopf.

Sein Spiel gab nach. Von draußen wehte Frische.
Und seltsam fremd stand auf dem Spiegeltische
Der schwarze Tschako mit dem Totenkopf.

Utolsó est

Eljött az éj. Sereg vonul: egész
hadoszlop épp a park előtt húz át.
Tekintetét a hölgyre vetve néz,
a csembalón tovább zenélve még, át

reá: tükörbe nézni így szokás:
eltölti önnön ifju szép vonása,
tudva, tetszetősen ül ki arcára,
zenélve csábosabban is a gyász.

De hirtelen, mintha ez elmosódna:
a hölgy az ablakívben áll alélva,
a szíve elcsitul, a nyílni vágyó.

Elszállt a dal. Fúj esti friss fuvalom.
Furán csak áll a tükrös asztalon
a fekete halálfejes csákó.

Ein Prophet

Ausgedehnt von riesigen Gesichtern,
hell vom Feuerschein aus dem Verlauf
der Gerichte, die ihn nie vernichten,
sind die Augen, schauend unter dichten
Brauen. Und in seinem Innern richten
sich schon wieder Worte auf,

nicht die seinen /denn was wären seine,
und wie schonend wären sie vertan/
andre, harte: Eisenstücke, Steine,
die er schmelzen muß wie ein Vulkan,

um sie in dem Ausbruch seines Mundes
auszuwerfen, welcher flucht und flucht;
während seine Stirne wie des Hundes
Stirne, das zu tragen sucht,

was der Herr von seiner Stirne nimmt:
Dieser, Dieser, den sie alle fänden,
folgten sie den großen Zeigehänden,
die Ihn weisen, wie Er ist: ergrimmt.

Próféta

Dús szemöldöke alatt a szeme
óriási látomásokra
tágra nyílt, ítéletek tűzfénye
nem vakítja, rontja tönkre
tisztá, látó. És a lelke telítve
már igékkel átkokra,

persze nem sajátja /gerjedése,
mily szelíden áradna s kurtán/
mások, érdesek, kövek, vas érce,
őket gyúrja, képzi mint vulkán,

hogy kivesse szája nagy nyílása,
mely szidalmaz, egyre csak átkoz,
homloka mint kutyahomlok mása,
ez mit cipelve hordoz,

Úr, mit homlokárul itt levesz,
Ő, az Úr, kit ember úgy lelne fel,
ha útmutató kezét lelné fel,
ez őt mutatja, milyen: heves.

Herbsttag

Herr: es ist Zeit. Der Sommer war sehr groß.
Leg dienen Schatten auf die Sonnenuhren,
und auf den Fluren laß die Winde los.

Befiehl den letzten Früchten voll zu sein;
gib ihnen noch zwei südlichere Tage,
dränge sie zur Vollendung hin und jage
die letzte Süße in den schweren Wein.

Wer jetzt kein Haus hat, baut sich keines mehr.
Wer jetzt allein ist, wird es lange bleiben,
wird wachen, lesen, lange Briefe schreiben
und wird in den Alleen hin und her
unruhig wandern, wenn die Blätter treiben.

Őszi nap

Uram: időd repül. Tüzelt a nyár.
Boruljon árnyad a napóralapra,
s szeled zuduljon a határra már.

Akarjad: az utolja fürt beér,
napod hevét terítsd le két nap rája,
űzze tökélyre déli fényed árja,
s a borba hajtsd bogyói méz ízét.

Kinek ma háza nincs, nem épít az már.
Ki most magányos, az marad sokáig,
sokáig olvas, írva éjszakázik,
s fasorban űzve, kóborolva jár,
ha szél avart kavarva nyargalászik.

Pont du Carrousel

Der blinde Mann, der auf der Brücke steht,
grau wie ein Markstein namenloser Reiche,
er ist vielleicht das Ding, das immer gleiche,
um das von fern die Sternenstunde geht,
und der Gestirne stiller Mittelpunkt.
Denn alles um ihn irrt und rinnt und prunkt.

Er ist der unbewegliche Gerechte,
in viele wirre Wege hingestellt;
der dunkle Eingang in die Unterwelt
bei einem oberflächlichen Geschlechte.

Carrousel híd

A vak személy, ki itt a hídon áll,
mint névtelen vidék határköve,
a mindig egy, olyasmi holmi, szürke,
mi körül messze csillagóra jár,
s a csillagok nyugodt középpontja.
Hisz ott körötte bolyg, foly a pompa.

A mozdulatlan ember ő, derék,
a tébolyult utakra állítva;
az alvilág sötét bejárata,
hová beront a kába nemzedék.

Papageienpark

Unter türkischen Linden, die blühen, an Rasenrändern,
in leise von ihrem Heimweh geschaukelten Ständern
atmen die Ara und wissen von ihren Ländern,
die sich, auch wenn sie nicht hinsehn, nicht verändern.

Fremd in beschäftigten Grünen wie eine Parade,
zieren sie sich und fühlen sich selber zu schade,
und mit den kostbaren Schnäbeln aus Jaspis und Jade
kauen sie Graues, verschleudern es, finden es fade.

Unten klauben die duffen Tauben, was sie nicht mögen,
während sich oben die höhnischen Vögel verbeugen
zwischen den beiden fast leeren vergeudeten Trögen.

Aber dann wiegen sie wieder und schläfern und äugen,
spielen mit dunkelen Zungen, die gerne lügen,
zerstreut an den Fußfesselringen. Warten auf Zeugen.

Papagájpark

Nyíló török hársfa–sor alatt a gyephatárokon,
hon iránti vágyukban halkan ringva lábukon
pihegnek az arák és tudják, hogy az otthon,
ha azt nem is látják, egy s ugyanazon.

Idegenként az elfoglalt zöldben mint díszcsapat,
kényeskednek és jól érzik itten magukat,
a jaspis és a nefrit ékes csőrük válogat
a magok közt, ha ízetlen, elszórják azokat.

Lent fakó galambok szedik, mit ők nem szeretnek,
miközben a gúnyos madarak fent hajladoznak
a két vályu közt, melyet majdnem üresre szedtek.

Aztán ismét ringnak, lesnek és bóbiskolnak,
sötét nyelvük, hazudós, játszik a lábbilincsnek
kengyelén szórakozottan. Nemzést áhítoznak.

Liebeslied

Wie soll ich meine Seele halten, daß
sie nicht an deine rührt? Wie soll ich sie
hinheben über dich zu andern Dingen?
Ach gerne möchte ich sie bei irgendwas
verlorenem im Dunkel unterbringen
an einer fremden stillen Stelle, die
nicht weiterschwingt, wenn deine Tiefen schwingen.
Doch alles, was uns anrührt, dich und mich,
nimmt uns zusammen wie ein Bogenstrich,
der aus zwei Saiten eine Stimme zieht.
Auf welches Instrument sind wir gespannt?
Und welcher Spieler hat uns in der Hand?
O süßes Lied.

Szerelmes dal

Hogyan tereljem én a lelkemet,
hogy az a lelkedet ne érje? Hogy
emeljem a föléd ereszkedetthez?
O szívesen keresnék egy helyet,
sötét zugot a titkos eltevéshez
kietlen eldugott helyen bárhogy,
amely nem ing, ha mélyed újra rezg.
De minden, ami ránk együtt ható,
köt össze téged s engem mint vonó,
amely két huron csak egy hangon vall.
Milyen szeren vagyunk feszítve mi?
S milyen zenész fog a kezébe, ki?
O édes dal.

Aus einer Kindheit

Das Dunkeln war wie Reichtum in dem Raume,
darin der Knabe, sehr verheimlicht, saß.
Und als die Mutter eintrat wie im Traume
erzitterte im stillen Schrank ein Glas.

Sie fühlte, wie das Zimmer sie verriet,
und küßte ihren Knaben: Bist du hier? ...
Dann schauten beide bang nach dem Klavier,
denn machen Abend hatte sie ein Lied,
darin des Kind sich seltsam tief verding.

Er saß sehr still. Sein großes Schauen hing
an ihrer Hand, die ganz gebeugt vom Ringe,
als ob sie schwer in Schneewehe ginge,
über die weißen Tasten ging.

Gyerekkor

Szobában a sötét hatalma áradt,
a gyermek abban élt, védte homály.
Midőn az anyja hangtalan befáradt,
kredencben összecsendült a pohár.

Jelezte az, szobában ő van benn,
gyerekre csókot adva: Te vagy itt? ...
A zongorára néztek ők kicsit,
melyen zenélt elvétve esteken,
a dalba a gyerek alámerült.

Ülve figyelt. A tág szem elmerült
a meghajolt gyűrűs kezét figyelve,
mintha hófúvásban épp menne,
fehér billentyű ha zendült.

Ausgesetzt auf den Bergen des Herzens

Ausgesetzt auf den Bergen des Herzens. Siehe, wie klein dort,
siehe: die letzte Ortschaft der Worte, und höher,
aber wie klein auch, noch ein letztes
Gehöft von Gefühl. Erkennst du's?
Ausgesetzt auf den Bergen des Herzens. Steingrund
unter den Händen. Hier blüht wohl
einiges auf; aus stummen Absturz
blüht ein unwissendes Kraut hervor.
Aber der Wissende? Ach, der zu wissen begann,
und schweigt nun, ausgesetzt auf den Bergen des Herzens.

Da geht wohl, heilen Bewußtseins
manches umher, manches gesicherte Bergtier,
wechselt und weilt. Und der große geborgene Vogel
kreist um der Gipfel reine Verweigerung. – Aber
ungeborgen, hier auf den Bergen des Herzens...

Magányosan a szív csúcsain

Magányosan a szív csúcsain. Nézd, milyen kicsi ott,
nézzed: a szavak utolsó tere, és feljebb,
ha kicsi is, van még egy végső
hely az érzésnek. Ismered? –

Magányosan a szív csúcsain. Köves föld
művelés alatt. Itt tán nől
még valami; a néma mélyből
egy ismeretlen gyom dalolva feltör.
De ki tudja ezt? Ó, aki tudni kezdte ezt,
hallgat most, magányosan a szív csúcsain.

Itt biztos ép tudattal
járkál valami, néhány óvatos hegyi vad
csupán jár s elidőz. És a nagy otthonos madár
merészen kering tagadva a csúcsokat. – De
nem otthonos, itt a szívnek a csúcsain.

Alkestis

Da plötzlich war der Bote unter ihnen,
hineingeworfen in das Überkochen
des Hochzeitsmahles wie ein neuer Zusatz.
Sie fühlten nicht, die Trinkenden, des Gottes
heimlichen Eintritt, welcher seine Gottheit
so an sich hielt wie einen nassen Mantel
und ihrer einer schien, der oder jener,
wie er so durchging. Aber plötzlich sah
mitten im Sprechen einer von den Gästen
den jungen Hausherrn oben an dem Tische
wie in die Höh gerissen, nicht mehr liegend
und überall und mit dem ganzen Wesen
ein Fremdes spiegelnd, das ihn furchtbar ansprach.
Und gleich darauf, als klärte sich die Mischung,
war Stille; nur mit einem Satz am Boden
von trübem Lärm und einem Niederschlag
fallenden Lallens, schon verdorben riechend
nach dumpfem umgestandenen Gelächter.
Und da erkannten sie den schlanken Gott,
und wie er dastand, innerlich voll Sendung
und unerbitterlich, – wußten sie es beinah.
Und doch, als es gesagt war, war es mehr
als alles Wissen, gar nicht zu begreifen.
Admet muß sterben. Wann? In dieser Stunde.

Der aber brach die Schale seines Schreckens
in Stücken ab und streckte seine Hände
heraus aus ihr, um mit dem Gott zu handeln.
Um Jahre, um ein einzig Jahr noch Jugend,
um Monate, um Wochen, um paar Tage,
ach, Tage nicht, um Nächte, nur um eine,
um eine Nacht, um diese nur: um die.
Der Gott verneinte, und da schrie er auf
und schrie s hinaus und hielt es nicht und schrie,
wie seine Mutter aufschrie beim Gebären.

Alkéstis

De hirtelen közöttük ült a hirnök,
a nászebéd tuláradó hevébe
bedobva mint egy új baráti vendég.
A társaság nem észlelé az isten
titkos bejöttét, aki égi létét
magán viselte mint vizes kabátot,
csak ennek–annak tűnt fel, ahogy
közöttük áthaladt. De hirtelen beszéd
közben a meghívottak egyike fent
az asztalfőn a ház urát felismerte,
amint felállt magasra, nem feküdt már,
az mindenütt idegent mímelt, egész
mivolta. Akkor az erősen rárivallt.
Azonnal úgymaradt a zagyva zsinat,
csend lett. Csupán a badar láрма alja,
s a halkuló beszéd zugása áradt
a padlaton; dohos, bűdös szagot
lehelt az áporodott zagyva röhej.
Ekkor felismerték a karcsú istent,
amint ott állt, s a lelke küldetésről
könyörtelen, – nyilván – tudott a szándék.
De az, mikor közölte a híret, több
volt mint tudás, sehogy se érthető.
Admetos halni fog. Mikor? Ez órán.

De ő a rettenést le tudta győzni,
kezét kinyujtva felfelé, jelentkezett,
hogy ott az isten értekezne véle.
Csak évekért, ifjusága évéért,
hónapokért, hetekért, néhány napért,
oh, nem napokért, éjjelekért, egyért,
csupán egyetlen éjért, ma.
Az isten ezt nem adta; felüvöltött,
sivalkodott, nem állta, orditozott,
akár az anyja felsivalt szüléskor.

Und die trat zu ihm, eine alte Frau,
und auch der Vater kam, der alte Vater,
und beide standen, alt, veraltet, ratlos,
beim Schreienden, der plötzlich, wie noch nie
so nah, sie ansah, abbrach, schluckte, sagte:
Vater,
liegt dir denn viel daran an diesem Rest,
an diesem Satz, der dich beim Schlingen hindert?
Geh, gieß ihn weg. Und du, du alte Frau,
Matrone,
was tust du denn noch hier: du hast geboren.
Und beide hielt er sie wie Opfertiere
in einen Griff. Auf einmal ließ er los
und stieß die Alten fort, voll Einfall, strahlend
und atemholend, rufend: Kreon, Kreon!
Und nichts als du: und nichts als diesen Namen.
Aber in seinem Antlitz stand das andere,
das er nicht sagte, namenlos erwartend,
wie ers dem jungen Freunde, dem Geliebten,
erglühend hinhielt über wirren Tisch.
Die Alten /stand da/, siehst du, sind kein Loskauf,
sie sind verbraucht und schlecht und beinahe wertlos,
du aber, du, in deiner ganzen Schönheit –
Da aber sah er seinen Freund nicht mehr.
Er blieb zurück, und das, was kam, war sie,
ein wenig kleiner fast, als er sie kannte,
und leicht und traurig in dem bleichen Brautkleid.
Die andern alle sind nur ihre Gasse,
durch die sie kommt und kommt –: /gleich wird sie da sein
in seinen Armen, die sich schmerzhaft auftun/.
Doch wie er wartet, spricht sie, nicht zu ihm.
Sie spricht zum Gotte, und der Gott vernimmt sie,
und alle hörens gleichsam erst im Gotte:
Ersatz kann keiner für ihn sein. Ich bins.
Ich bin Ersatz. Denn keiner ist zu Ende,
wie ich es bin. Was bleibt mir denn von dem,
was ich hier war? Das ist ja, daß ich sterbe.
Hat sie dir nicht gesagt, da sie dir auftrug,
daß jenes Lager, das da drinnen wartet,
zur Unterwelt gehört? Ich nahm ja Abschied.
Abschied über Abschied.

Idős anyóka, édesanyja ment
elébe, jött az apja is, az atyja,
elaggva, aggon álltak élhetetlen,
míg ordított, olyan közel még sosem
látta őket, s így beszélt elcsukolva:
apám,
nagyon nyomós—e neked, ami van még,
a korty, mely nyeléskor árt erősen?
Menj, öntsd ki. Te édes agg anyám, te
szülőanyám,
te, mit csinálsz, mit itt, te, aki szültél.
A karja átkarolta mind a kettőt,
ítélve áldozati állatoknak,
utána eltaszítva őket, ötlet —
öröm sugárzott le róla, mondván:
Kreon, Kreon. Csak ez a név, ez, más nem.
De az arca más nevet is tart titokban,
de nem nyilatkozott, a vágy gyötörte,
mikor az ifju és becsült barátnak
mutatta a nevet az asztalon át.
Az aggok, magad is észleled,
nem érnek éltet adni, elaszottak,
de te, egész mivoltod ép, erős, szép.
De ekkor őt nem észlelé, lelépett.
Az, aki jött, a lány, kisebbnek érzé,
lebegve, bánatos, fehér menyasszony —
ruhában. Az a többi utcabeli,
halad közöttük, érkezik, itt lesz
a karjaiban, amelyek remegnek
ölelni vágyva. A leány beszél nem
neki, míg az lesi, az istenéhez,
ki hallja őt, s a többiek az istenben:

Csak én vagyok, aki kiváltja, más nincs,
kinek lesz úgy a vége, mint nekem, hisz
az áldozat magam vagyok. Úgy sincs más.
Maradhat—e belőlem, ami voltam.
Magam vagyok, ki meghalok. Neked szólt,
ki rád ruházta ágyunk, amely ott van,
mely vár miránk, az alvilágé. Búcsút
vevék, búcsút, búcsút.

Kein Sterbender nimmt mehr davon. Ich ging ja,
damit das alles, unter dem begraben,
der jetzt mein Gatte ist, zergeht, sich auflöst –
So führ mich hin: ich sterbe ja für ihn.

Und wie der Wind auf hoher See, der umspringt,
so trat der Gott fast wie zu einer Toten
und war auf einmal weit von ihrem Gatten,
dem er, versteckt in einem kleinen Zeichen,
die hundert Leben dieser Erde zuwarf.
Der stürzte taumelnd zu den beiden hin
und griff nach ihnen wie im Traum. Sie gingen
schon auf den Eingang zu, in dem die Frauen
verweint sich drängten. Aber einmal sah
er noch des Mädchens Antlitz, das sich wandte
mit einem Lächeln, hell wie eine Hoffnung,
die beinah ein Versprechen war: erwachsen
zurückzukommen aus dem tiefen Tode
zu ihm, dem Lebenden –

Da schlug er jäh
die Hände vors Gesicht, wie er so kniete,
um nichts zu sehen mehr nach diesem Lächeln.

Egy elhaló se vesz búcsút már. Jövék,
az mind, ami alatt uram temetve,
omoljon össze, porladozzon el, el,
vezess tehát, helyette én halok.

Amint a szél, ha fordul óceánon,
úgy lépett isten a majdnem halotthoz,
ez távol állt azonnal az urától,
kinek az isten egy kis jelbe dugva
a földi lét százát vetette oda.
Az támolyogva ment, kapott utánuk,
csak álmatag. A bejárat már közel volt.
Az asszonyok kisírva álltak ottan.
A lánynak arcát látta még egy ízben,
mosolyogva, hátranézve, éppen rá,
tele világos, ép reménnyel, amely
kevés hiján ígéret: eljön érte
a mély halál után, ha nagyra felnő,
az élőhöz, hozzá.

Kezével ez
befedte arcát, miközbe' térdepelt,
ne lásson, e mosolyt kivéve, mit se már.

Der Knabe

Ich möchte einer werden so wie die,
die durch die Nacht mit wilden Pferden fahren,
mit Fackeln, die gleich aufgegangnen Haaren
in ihres Jagens großem Winde wehn.
Vorn möcht ich stehen wie in einem Kahne,
groß und wie eine Fahne aufgerollt.
Dunkel, aber mit einem Helm von Gold,
der unruhig glänzt. Und hinter mir gereiht
zehn Männer aus derselben Dunkelheit
mit Helmen, die wie meiner unstedet sind,
bald klar wie Glas, bald dunkel, alt und blind.
Und einer steht bei mir und bläst uns Raum
mit der Trompete, welche blitzt und schreit,
und bläst uns eine schwarze Einsamkeit,
durch die wir rasen wie ein rascher Traum:
die Häuser fallen hinter uns ins Knie,
die Gassen biegen sich uns schief entgegen,
die Plätze weichen aus: wir fassen sie,
und unsre Rosse rauschen wie ein Regen.

Az ifjú

Szeretnék egy lenni azok közül,
kik éjen át lovon vadul robognak
fáklyákkal, melyek mint kibomlott hajak
a vad roham szelébe' lobognak.

Elöl szeretnék állni szép magaslón,
miképp ladikban a sudár zászló.

Borúsan, ámde fénnyel áradó
aranysisakkal. És mögöttem a sor:
tíz ember éppenúgy, olyan komor,
pazarszinű sisakba', mint az enyém,
sötét, vak, ósdi, majd vakító fény.

Velem van egy, ki jelzi az utunk
a kürttel, az ragyog, rikolt, sikong,
s felénk magányba bújt telep tolong,
ezen futó álmoként átrontunk:

a házak térdre rognak mögöttünk,
a szűk sikátorok felénk tolulnak,
nem állnak ellen a terek nekünk,
s a méneink vihar gyanánt zudulnak.

Lied

Du, der ichs nicht sage, daß ich bei Nacht
weinend liege,
deren Wesen mich müde macht
wie eine Wiege,
Du, die mir nicht sagt, wenn sie wacht
meinetwillen:
wie, wenn diese Pracht
ohne zu stillen
in uns ertrügen?

Sieh dir die Liebenden an,
wenn erst das Bekennen begann,
wie bald sie lügen.

Du machst mich allein. Dich einzig kann ich vertauschen.
Eine Weile bist du's, dann wieder ist es ein Rauschen,
oder es ist ein Duft ohne Rest.
Ach, in meinen Armen hab ich sie alle verloren,
du nur, du wirst immer wieder geboren:
weil ich niemals dich anhielt, halt ich dich fest.

Dal

Te, kinek nem mondom én, hogy éjjel
fekszem sírva,
ki fáraszt lénye mélyével,
mint bölcső ringva,
te, ki nem mondod, ha széjjel–
tör értem éjed:
hogyan bírnánk a fénnel,
mely bennünk éled,
ha nem csitulna?

Nézd a szerelmeseket,
ha megvallják érzelmüket,
legott hazudnak.

Magányossá te teszel, mert összecseréllek.
Egy ideig saját magad vagy, s suhanást érzek,
vagy illat vagy, mely vég nélkül tart.
O karjaimban elvesztettem ezeket mind,
csak te születesz újra egyre–másra mind,
mert nem tartottalak vissza, de óvlak.

Es gibt so wunderweiße Nächte ...

Es gibt so wunderweiße Nächte,
drin alle Dinge Silber sind.
Da schimmert mancher Stern so lind,
als ob er fromme Hirten brächte
zu einem neuen Jesuskind.

Weit wie mit dichtem Demantstaube
bestreut, erscheinen Flur und Flut,
und in die Herzen traumgemut,
steigt ein kapellenloser Glaube,
der leise seine Wunder tut.

Vannak oly csodás fehér éjek ...

Vannak oly csodás fehér éjek,
midőn az ég, a föld ezüst.
A csillagég ragyogva süt
úgy, mintha pásztorok jönnének
egy új Jézushoz, ő az üdv.

Messze sűrű gyémántpor behint
szelíden áradást, határt,
a szívbe álomlátást
beszáll egy egyszerű igaz hit,
amely csendesen oszt csodát.

Der Abend kommt ...

Der Abend kommt von weit gegangen
durch den verschneiten, leisen Tann.
Dann preßt er seine Winterwangen
an alle Fenster lauschend an.

Und stille wird ein jedes Haus;
die Alten in den Sesseln sinnen,
die Mütter sind wie Königinnen,
die Kinder wollen nicht beginnen
mit ihrem Spiel. Die Mägde spinnen
nicht mehr. Der Abend horcht nach innen;
und innen horchen sie hinaus.

Közelg az est ...

Az est sietve messziről jön
a halk havas fenyőkön át.
Az ablakokra nyomja rögtön
a homlokát, bekandikál.

A házakat betölti csend,
idősek ülve elmerengnek,
anyák ez est királynők lesznek,
inyükre sincs a gyermekeknek
futkosni; fonni a cselédnek.
Az este befelé leselked;
kileskelődnek ők ott bent.

KÉKÉR AZ ALKONYT DÖMBÖK

BLAU SIND AM ABEND DIE ROSEL

Könyv az est...

Az este sötét, mély, és a
a hűvös levegőben a
Az ablakok mögött a
a homályos, fekete éjszaka.
A házban minden csend.
Idősek ülve a kényelmes
székben, az est kövülve a
ipart és a gyerekeket.
Aztán, a házban a
Az este betételekkel,
kísérőnk az éjszaka.

Mihály Babits

Mihály Babits

Symbol

Symbol

Verzicht auf nichts

Verzicht auf nichts

ein kleiner Tod

Ein jeder Tod

Versterben

Das Werk von Gott

Versterben

Dein jeder Wille

KÉKEK AZ ALKONYI DOMBOK
BLAU SIND AM ABEND DIE KOGEL

Babits Mihály

Szimbólumok

Ne mondj le semmiről

Ne mondj le semmiről. Minden lemondás
egy kis halál. Ne mondj le semmiről.
Minden halál gyilkosság /lélekontás/:
Meghalni bűn, ne mondj le semmiről,
Isten művét rongálja bármi rontás,
meghalni bűn, ne mondj le semmiről:
minden vágyad az Isten szava benned
mutatva, hogy merre rendelte menned.

Mihály Babits

Symbole

Verzicht auf nichts

Verzicht auf nichts. Ein jegliches Verzichten –
ein kleiner Tod. Verzichte halt auf nichts.

Ein jeder Tod ist Mord. Ein Geistsvernichten:

Versterben – Schuld. Verzichte halt auf nichts.

Das Werk von Gott beschädigt das Vernichten.

Versterben – Schuld. Verzichte halt auf nichts.

Dein jeder Wunsch ist Gottes Rede in dir,

gezeigt, welcher Weg zu gehen dir bestimmt wird.

Új leoninusok

Kékek az alkonyi dombok, elülnek a szürke galambok,
hallgat az esteli táj, ballag a kései nyáj.
Villám; távoli dörgés; a faluban kocsizörgés,
gyűl a vihar serege: még lila s már fekete.
Éjre csukódnak az aklok, jönnek az éjjeli baglyok,
csöndben a törpe tanyák, félnek az édesanyák.
Sápad a kék hegytábor, fátyola távoli zápor;
szél jön; csattan az ég; porban a pusztá vidék.
Szép est a szerelemre: jövel kegyesem kebelemre;
sír és fél a világ; jer velem árva virág.
Mikor ölembe kaplak, zörren az üveges ablak!
Hajtsd a szívemre fejed; künn az eső megered.
Sűrűn csillan a villám; bús szemed isteni csillám.
Míg künn csattan az ég, csókom az ajkadon ég.
Ó, bár gyujtana minket, egy hamuvá teteminket
a villám, a vihar; boldog az, így aki hal.

Neue Leoninen

Blau sind am Abend die Kogel, die /Grau/-Tümmler sitzen im Kobel,
schweiget das dunkle Geländ, schlendert verspätet die Herd.
Blitzstrahl; Schläge erdröhn fern; Wagengerassel in Dörfern,
staut sich die Unwetterschar; tiefviolett und noir.
Nächtlings gesperrt sind die Scheunen, fliegen die nächtlichen Eulen,
schweigend sind schon die Gehöft, wachen die Mütter erschöpft.
Blaß wird die Blauberg-Camphang, Regen umhüllet mit Vorhang:
Wind weht; Blitz strahlt im Band, Staub wirbelt über dem Land.
Schön ist für Lieb der Abend; mein Schatz kommt zu mir herzerlabend;
weint und fürchtet die Welt; komm doch mit, schöne Yvett.
Nehm ich dich in die Arm weich, Fenster erklirrt von dem Wind leicht.
Leg an mein Schulter den Kopf, draußen der Regen schon klopft.
Oftmals glühet der Strahl auf; göttlicher Glimmer ist dein Aug.
Während der Blitz zickzackt rund, glüht der Kuß dir auf dem Mund.
Oh, würd unseren Leib tot, brennen zu Flugasch ganz und voll
Blitzschlag, nächtlicher Sturm, glücklich ist, der kommt so um.

Ősz és tavasz között

Elzengett az őszi boros ének.
Megfülledt már húse a pincének.
Szél s víz csap a csupasz szőlőtőre.
Lúdbörzik az agyagos domb bőre,
elomlik és puha sárrá rothad,
mint mezítlén teste egy halottnak.

Este van már, sietnek az esték
álnokul mint a tolvaj öregség
mely lábhegyen közlekedik, halkan,
míg egyszercsak ugrik egyet, s itt van!
Nem tudjuk már magunkat megcsalni:
óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Leesett a hó a silány földre,
talán csak hogy csúfságát befödje.
Most oly fehér mint szobánkban este
fekhelyünk, ha készen vár megvetve,
puha dunnánk, makulátlan párnánk:
s mintha a saját ágyunkon járnánk,

mint a pajkos gyerekek, ha még nem
akaródzik lefeküdni szépen,
sétálnak az ágy tetején ringva,
míg jó anyjuk egyszer meg nem unja
s rájuk nem zeng: "Paplan alá! Hajjcsi!"
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Már az év, mint homokóra, fordul:
elfogy az ó, most kezd fogyni az új,
s mint únt homokját a homokóra,
hagyja gondját az ó év az újra.
Mennyi munka maradt végezetlen!
S a gyönyörök fája megszedetlen ...

Zwischen Herbst und Frühling

Weingesang des Herbstes ist verklungen.
Schwüle in des Kellers Kühl gedrungen.
Auf den Weinstock hämmert Guß mit Windstoß.
Gänsehaut bekommt des Hügels Lehmkloß,
der zerfällt, verfault zu weichem Knoten,
wie der bloße Körper eines Toten.

Abend ist's; die Abendstunden flattern
tückisch wie das diebisch hohe Alter,
still, auf Zehen schleicht es uns zu heimlich,
springt es schnell dann, und ist's bei uns eilig,
Trost kann man für sich nicht mehr erwerben:
Oh, weh man muß sterben, man muß sterben!

Auf die öde Erde fiel schon Fröhschnee,
daß man ihre Häßlichkeit nicht mehr seh.
Frischweiß glänzt sie wie bei uns die Schlafstätt,
frisch und sauber, wenn der Pfuhl und Deckbett
blendendweiß auf uns im Zimmer warten:
So ist's, als wenn wir auf den Betten narren,

wie die losen Kinder, wenn sie flehen
noch zu spielen, nicht ins Bett zu gehen,
Stürmisch tolln sie auf Betten im Kreis,
bis der lieben Mutter die Geduld reißt.
"He, ins Bett, marsch!" ruft sie spielverderbend.
Oh, weh man muß sterben, man muß sterben!

Jahresende dreht sich wie die Sanduhr.
Altes Jahr aus, fängt an neue Jahr tour,
wie die Sanduhr ihren müden Feinsand
läßt das Alt' die Sorgen auf das Neuland.
Welch Berg Arbeit ist noch nicht zu Ende!
Wonnenbaum verspricht noch manche Spende ...

Türelmetlen ver a szívünk strázsát
mint az őr ha tudja már váltását.
Idegesen nyitunk száz fiókot.
Bucsuizzel izgatnak a csókok.
Öreg öröm, nem tud vígasztalni:
óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Olvad a hó, tavasz akar lenni.
Mit tudom én, mi szeretnék lenni!
Pehely vagyok, olvadok a hóval,
mely elfoly mint könny, elszáll mint sóhaj.
Mire a madarak visszatérnek,
szikkad a föld, híre sincs a télnek ...

Csak az én telem nem ily mulandó.
Csak az én halálom nem halandó.
Akit egyszer én eleresztettem,
az a madár vissza sose reppen.
Lombom, ami lehullt, sose hajt ki ...
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Barátaim egyenként elhagytak,
akikkel jót tettem, megtagadtak;
akiket szerettem, nem szeretnek,
akikért ragyogtam, eltemetnek.
Ami betűt ágam irt a porba,
a tavasz sárvice elsodorja.

Száraz tőke, únt tavalyi vendég:
nekem már a tavasz is ellenség!
Csak te borulsz rám, asszonyi jószág,
mint letört karóra a rózsák,
rémült szemem csókkal eltakarni ...
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Hast ergreift uns, unser Herz pocht, flattert,
wie die Wache, wenn die Wacht schon trittelt.
Hastig machen wir auf hundert Laden.
Uns berührt der Küsse Abschiedsatem.
Alte Freude kann Gesicht nicht färben:
Oh, weh man muß sterben, man muß sterben!

Taut bereits das Schneefeld, Lenz will werden.
Was weiß ich, was möchte ich denn werden!
Flocke bin ich und ich tau' mit Märzschnee,
der verrinnt wie Trän', verfliegt wie Herzweh.
Bis die Vögel nochmals wiederfinden,
trocken wird das Feld, vergeht der Winter ...

Nur mein Winter ist nicht vorwärts-schreitend.
Bloß mein Tod will noch nicht näher schreiten.
Wen ich einmal von mir ließ mit leicht Gest',
fliegt der Vogel nie zurück ins Brutnest.
Meinem Laub entsprossen keine Erben ...
Oh, weh man muß sterben, man muß sterben!

Einzeln ließen mich die Freunde im Stich,
wem ich wohltat, der verleugnet schon mich:
die ich liebte, lieben sie mich mehr nicht,
für die ich entflammt', begraben sie mich.
Welche Buchstaben meine Hand in Staub schrieb,
Schlammes Flut im Frühling schon mit forttrieb.

Dürerer Weinstock, Vorjahrs lästger Spätgast:
keinen Trost, du Frühling, mehr für mich hast.
Nur du schmiegst dich an mich fraulich Güte,
wie am Stock gebrochen still die Blüte,
Augen schreckerstarrt mit Kuß umwerben ...
Oh, weh man muß sterben, man muß sterben!

JÓNÁS KÖNYVE

Első rész

Mondá az Úr Jónásnak: "Kelj fel és menj
Ninivébe, kiálts a Város ellen!

Nagy ott a baj, megáradt a gonoszság:
szennyes habjai szent lábamat mossák."

Szólt, és fölkele Jónás, hogy szaladna,
de nem hová a Mennybeli akarta,
mivel rühellé a próféataságot,
félt a várostól, sivatagba vágyott,
ahol magány és békesség övezze,
semhogy a feddett népség megkövezze.

Kerülvén ezért Jáfó kikötőbe
hajóra szállott, mely elvinné őtet
Tarsis felé, s megadta a hajóbért,
futván az Urat, mint tolvaj a hóhért!

Az Ur azonban szerzett nagy szelet
és elbocsátá a tenger felett
s kelt a tengernek sok nagy tornya akkor
ingó és hulló kék hullámfalakból,
mintha egy uj Ninive kelne–hullna,
kelne s percenként összedőlné újra.
Forgott a hajó, kettétört az árboc,
deszkaszál nem maradt hű a deszkaszálhoz.

A görcs hajósok eszüket veszítve,
minden terhet bedobtak már a vízbe,
s míg arcukba csapott a szörnyü sóslé,
kiki a maga istenét üvölté.

Jónás mindent kiadva, elcsigázva,
betámolygott a fedélközi házba,
le a lépcsőkön, a hajófenékre,
s ott zuhant bódult félálomba végre
gurítván őt az ázott, rengő padlat.

DAS BUCH VON JONA

Erster Teil

Es sprach der Herr zu Jona: "Faß dich, eile
nach Ninive und Rüg der Stadt erteile.
Die Sünde sei enorm, das Böse sprieße,
der Sünden Schmutzschaum wasche mir die Füße."
Er sprach und Jona stand auf, daß er eilte,
doch nicht dorthin, wie Gott es ihm erteilte,
da er sich des Prophetentums ja schämte,
er scheut die Stadt, nach Wüste er sich sehnte,
wo Einsamkeit und Friede ihn umkreise,
als Stein das Volk verworfen auf ihn schmeiße.
Er langte so an in den Jafo–Hafen,
er ging an Bord, das würde ihn ja fahren
nach Tarsis: er, des Fahrpreises Entrichter,
enfliehet Gott, wie Dieb dem scharfen Richter.

Der Herr hat einen großen Wind entlassen
und hat ihn über Meer durchwehen lassen,
so gingen auf enorme Wasserwellen
aus den sich türmend großen blauen Wasserfällen,
als ob ein neues Ninive entstände,
zerfiele, dann minutlich ja verschwände.
Es wirbelte das Schiff, das Mastbaumholz brach,
es blieben keine Bretter treu dem Schiffs–Fach.

Das armselige Schiffsvolk ganz verworren
hat alle Frachten in das Meer geworfen,
bis ihnen das Gesicht der Salzsäure beizte,
ein jeder seinem Herrgott ja kreischte.
Ermüdet, alles ausgespien, o Güte,
ist Jona eingeklumpst in die Kajüte,
er rollte in befeuchtet dickem Laum
die Treppen runter in unteren Raum,
und dort verfiel er müd in einen Halbtraum.

S így lőn, hogy a kormányos belébotlott,
a deszkákat vizsgálva, s rája szólt:
"Mi dolog ez, hé, te nagy alható?
Ki vagy te? Kelj fel, s kiálts a keserves
istenedhez, talán ő megkegyelmez!
Vagy istened sincs? Szólj! Miféle nemzet
szült? Nem te hoztad ránk a veszedelmet?
Mely város vall polgárának, büdös?
S e fene vízen át velünk mi végre jössz?"

S ő mondá néki: "Zsidó vagyok én
s az Egek Istenétől futok én.
Mi közöm nékem a világ bünéhez?
Az én lelkem csak nyugodalmat éhez.
Az Isten gondja és nem az enyém:
senki bajáért nem felelek én.
Hagyjatok itt megbujni a fenéken!
Ha süllyedünk, jobb ittfulladni nékem.
De ha kitesztek még valahol élve,
tegyetek egy magányos erdőszélre,
hol makkon tengjek és keserű meggyen
békében, s az Isten is elfeledjen!"

De a kormányos dühhel csapta vissza:
"Mit fecsegsz itt erdőről össze–vissza?
Hol itt az erdő? És hová tegyünk ki?
Innen csak a tengerbe tehetünk ki!
Ki is teszünk, mert nem türöm hajómon
az ilyet akit mit tudom mi bűn nyom.
Már biztos hogy te hoztál bajba minket:
magad mondod hogy Isten átka kerget.
Ha Isten üldöz, az ördög se véd meg.
Hé, emberek! Fogjátok és vigyétek
ezt a zsidót!" S már nyolc marok ragadta,
nehogy hajójuk süllyedjen miatta,
mert nehéz a kő, és nehéz az ólom,
de nehezebb kit titkos súlyu bűn nyom.

Es war so, daß der Steurer prüfend das Schiff,
gestolpert über ihn, bemerkt' er mit Schimpf:
"Was soll das he, du Faulpelz, denn bedeuten?
Wer bist du? Stehe auf, an deine Gottheit
nun brüll, von ihm ja werden wir befreit!
Hast du denn keinen Gott? Nun sprich! Wer war, hei
die Mutter? Nicht wegen dir sind wir im Unheil?
In welcher Stadt bist du Bewohner, du Biest?
Und warum du mit uns auf Großwasser schiffst?"

Er sprach ihm gelinde: "Jude bin ich,
und vor der Himmel Gotte flücht ich mich.
Was mich die Sünde dieser Welt berühret?
Die Seele mein schlechthin nach Ruhe gieret.
Das ist die Sorge Gottes: es gehört mir nicht:
für niemands Sorge leiste ich Gewährpflicht.
Laßt mich in tiefem Bauch des Schiffes verderben!
Versinken wir, ist besser hier zu sterben.
Wenn ihr mich irgendwo ja aussetzt lebend,
so setzt mich aus auf ein verlaßnes Waldend,
wo ich an Eicheln noch das Leben fristen kann
in Ruhe, wo auch Gott auf mich nicht mehr spannt!"

Der Steurer aber antwortete ihm wild:
"Was schwätzst du hier ja von dem Wald verwirrt?
Wo ist ein Wald? Wohin dich setzen wir aus?
Von hier vermögem wir dich nur ins Meer aus!
Wir setzen dich aus, denn ich dulde ihn nicht
an Bord, auf dem, was weiß ich, welche Sünd liegt.
Es ist gewiß, du brachtest uns ins Unglück:
du sagst, der Fluch des Gottes jagt dich wahrlich.
Wenn dich der Gott verfolgt, beschützt nicht der Teufl.
Gesellen! Packt fort ihn von hier, sofort schleift
den Juden hier!" Und vier Mann ihn schon fest greift,
damit das Schiffsvolk auf dem Schiff am Leben bleibt,
denn schwer ist ja der Stein und schwer ist das Blei,
doch schwerer ist dem, der in Sünd geheim sei.

Jónás azonban jajgatott s nyögött
és meglobálták a tenger fölött.
"Vigyázz – hó–rukk! Pusztuljon aki nem kell!"
S nagyot loccsant ... s megcsöndesült a tenger,
mint egy hasas szörny mely megkapta étkét.
S már a hajósok térdencsúszva, kétrét
görbedve sírtak és hálákat adtak,
könnyelmű áldozatokat fogadtak,
s a messzeségben föltűnt a szivárvány.

A víz simán gyűrűzött, mint a márvány.

Második rész

Az Ur pediglen készített vala
Jónásnak egy hatalmas cethalat
s elküldte tátott szájjal hogy benyelne,
halat s vizet vederszám nyelve mellé
minek sodrán fejjel előre, hosszant
Jónás simán s egészben úgy lecsusszant
gyomrába hogy fején egy árva haj
nem görbült, s ájultából csakhamar
fél-ébren pislogott ocsúdva, kába
szemmel a lágy, vizes, halszagu éjszakába.

És így jutott a szörny-lét belsejébe
vak ringások eleven bölcsejébe,
és lakozék három nap, három éjjel
a cet hasában, hol éjfél a déllel
egyforma volt, s csupán a gondolatnak
égre-kigyózó lángjai gyuladtak,
mint fulladt mélyből pincetűz ha támad.
És könyörge Jónás az ő Urának
a halból, mondván: "Kiáltok Tehozzád,
hallj meg, Isten! Mélységből a magasság
felé kiáltok, káromlok, könyörgök,
a koporsónak torkából üvöltök.

Der Jona ächzte, seufzte immer mehr,
man schwenkte ihn hin und her über dem Meer.
"Paß auf – hau ruck! Es sterbe, der gen Gott will!"
Und feste plätscherte ... und ward das Meer still,
wie ein entsetzliches Bauchtier, das Futter kriegt.
Das Schiffsvolk fällt aufs Knie, ergeben kriecht,
und weint und schluchzt und Lobgesänge schon singt,
und leichtsinnig auch manch Opferspende bringt,
und in der Fern erschien das Regenpomplicht.

Das Wasser wirbelte, 's wurde marmorschlicht.

Zweiter Teil

Der Herr hat hingeschickt ja einen Wal,
um Jona von dem Tod zu retten diesmal,
er hat ja ihn mit offnem Mund verschlungen
mit Fischen, Wasser viel, gejagt durch Zunge/n/,
in dessen Flut kopfüber und der Läng nach
glitt Jona ganz hinab gesund und einfach
in Wales Magen so, daß nicht ein Haar
auf Kopfe ihm gekrümmt, erwacht zwar
aus Ohnmacht, zwinkerte er halbwach und sacht
mit Augen töricht in die weiche, fischelnde Nacht.

So kam er an in Ungeheuers Magen,
in blinder Schwingungen belebtem Jagen,
er wohnte dort drei Nächte und drei Tage
im Bauch des Wals, wo Nächte und die Tage
egal ja waren, bloß des Sinns zum Himmel
hinaufschillernde Flammen gaben Flimmer,
wie aus erstickter Tief, wenn Brand ja flackert.
So flehte Jona zu seinem Gottvater
aus diesem Fische sprechend: "Brüll ich zu dir,
Gott, höre mich! Gen Höhe aus dem Untier
bitt' ich, erflehe ich dich, schimpfe, brüll' ich,
aus meines engen Sarges Rachen heul' ich.

Mert dobtál vala engem a sötétbe
s tengered örvényébe vetteték be,
és körülvelt a vizek veszedelme,
és fű tekeredett az én fejemre,
bő hullámaid átnyargaltak rajtam,
és Egyetemed fenekébe hulltam,
a világ alsó részeibe szállván,
ki fenn csücsültem vala koronáján!
Én aki Jónás voltam, ki vagyok már?
Ki titkaidat tudtam, mit tudok már?
Kényedre hány–vet hánykodó vized
s nyálkás hús–záraiba zárt a Cet."

S lélekze Jónás, mivelhogy kifulladt,
sűrűn szíván kopoltyuját a Halnak,
mely csupa verdesés és lüktetés volt,
s a vízből–szürt lélekzet mind kevés volt,
a roppant haltest lihegve–dobogva
szokatlan terhét ide–oda dobta
kinjában, mig Jónás émelyegve s étlen
tovább üvöltött a büzös sötétben,
s vonítva, mint a farkas a veremben,
nyögött: "Bezároltattál, Uram, engem!
Sarak aljába, sötétségbe tettél,
ragyogó szemed elől elvetettél.
Mindazonáltal szemeim vak odva
nem szünik nézni te szent templomodra.
Sóvár tekintetem nyilát kilőttem
s a feketeség meghasadt előttem.
Éber figyelmem erős lett a hitben:
akárhogy elrejtőzöl, látlak, Isten!
Rejteztem én is elüled, hiába!
Utánam jöttél tenger viharába.
Engedetlen szolgálodat meggyötörted,
magányos gőgöm szarvait letörted.
De mennél csúfabb mélybe hull le szolgálád,
annál világosabb előtte orcád.
Most már tudom, hogy nincs mód futni tőled
s ki nem akar szenvedni, kétszer szenved.
De te se futhatsz, Isten, énelőlem,
habár e halban sós hús lett belőlem."

Du hattest mich in Finsternis geworfen,
ich wurd' in deines Meeres Neer geworfen,
daß mich der Wässer Unheil mit Angst umschlang,
es schlang sich mir um meinen Kopf des Meeres Tang,
die großen Wellen rasten hin über mich
und in den Boden deines Weltalls fiel ich,
gestiegen in den Schlund von deinem Weltthron,
der ich dort oben hockte ja auf der Kron!
Ich, der einst Jona war, wer derzeit bin ich?
Wer ich Geheimnisse dein wußt, was weiß ich?
Nach deiner Willkür wirft dein Wasser mich,
ins schleim'ge Fleisch-Schloß schloß der Fisch ja mich."

Geatmet Jona, weil der Atem ihm
ja ausging, saugend ständig an der Fischkiem,
der Pulsen, lauter Sich-Hin-und-Herwurf war,
dem der aus Meer geseihte Atem knapp ward,
der große Körper keuchend immer schwerer
schmiß seine ungewöhnte Last hin und her
in seiner Qual, bis Jona schlecht vor Hunger
fort und fort brüllte stinkend in dem Dunkel,
er heulte wie ein Wildwolf in der Fallgrub
Und seufzte: "Du bist, Herr, der mich ja eingrub
in Kotes Bodensatz, in dunkle Stummwelt,
von deinen Augen hast du mich ja weggestellt.
Und jedoch meiner Augen blinde Äpfel
vergessen nicht zu sehen deinen Tempel.
Ich hab den Pfeil der meinen tiefen Schaugier
schon abgeschossen, die Schwärze ging auf vor mir.
Am Glauben wurde meine wache Acht dick:
wie auch du dich versteckst, Gott, sehe ich dich!
Auch ich versteckte mich vor dir, erfolgleer!
Du folgtest mir nach in die Stürme des Meer'.
Den untreuen Diener dein hast du bestraft,
die Hörner meiner Hoffart hast du zerstampft.
Doch in je schlimme Tiefe fällt der Knecht dein,
um so verklärter wird vor ihm Gesicht dein.
Jetzt weiß ich schon, man kann dich nicht vermeiden,
wer leiden nicht will, zweimal muß er leiden.
Du kannst, o Gott, nicht mehr sein mir entronnen,
zwar Salzfleisch ist aus mir im Fisch geworden."

Ekkor nagyot ficánkodott a Cethal,
Jónás meg visszarugott dupla talppal.
S uj fájdalom vett mindkettőn hatalmat:
a hal Jónásnak fájt, Jónás a hálnak.

És mondá Jónás: "Ki táncoltat engem?
Ki az aki nem hágy pusztulni csendben?
Besóztál görgő tengered savával
és csapkodsz, mintha játszanál csigával.
Mert megfogyatkozott bennem a lélek:
de az én Uram akará hogy éljek.
Ebének kíván engemet a pásztor
és megszabadított a rothadástól.
Jössz már, Uram, jössz, záraim kizárod
s csahos szókkal futok zargatni nyájad.
Mert imádságom elhatott tehozzád
és végigjárta a Magasság hosszát.

Csapkodj hát, csapkodj, ostorozva bölcsen,
hogy amit megfogadtam, ne felejtsem,
mert aki éltét hazugságba vesztí,
a boldogságtól magát elrekesztí."

Igy szóla Jónás, s eljött a negyednap
és ekkor az Ur parancsolt a hálnak,
ki Jónást a szárazra kivetette,
vért, zsírt, epét okádva körülötte.

Harmadik rész

S mondá az Ur Jónásnak másodizben:
"Kelj föl és menj, mert én vagyok az Isten.
Menj, a nagy Ninivéig meg se állj,
s miként elédbe írtam, prédikálj!"

S fölkele Jónás, menvén Ninivébe,
melynek három nap volt járó vidéke,
három nap taposhatta azt akárki
s kanyargós utcáiból nem talált ki.

Dann zappelte hin und her schon fest der Wal,
in Magen stieß ihn Jona mit der Vollgewalt.
Ein neues Wehgefühl ergriff sie beiden,
der Fisch tat Jona, er dem Fische Leiden.

Und Jona sagte: "Wer mich ja tanzen läßt?
Wer ist das, der mich in Ruh' nicht sterben läßt?
Du hast auf mich das Salz des Meers gestreut
und schmeißest mich, als spieltest du mit Spielzeug.
Denn zwar die Seel' verminderte sich in mir:
mein Herr gab mir zurück nach Leben die Gier.
Mich wünscht zu tun zu seinem Hunde der Wirt,
darum befreit er mich von Hölle, die pliert.
Du kommst schon Herr, die Sperre machest du auf,
daß ich mit lauter Sprach' nach Herde schnell lauf.
Denn mein Gebet sollt' mich zu dir erhöhen
und es bewanderte die Läng' der Höhen.

Du peitsche, peitsche daher geißelnd klug mich,
was ich auf Ehr' gelobte, nie vergeß ich
wer Leben sein in Lügen ja vergeude,
vergebens wartet er auf wahre Freude."

Es sprach so Jona und der vierte Tag kam,
und seinem Wal erteilte Gott Befehl dann,
der hat aufs Trock'ne Jona ausgespuckt
mit Fette, Galle, und er kotzte auch Blut.

Dritter Teil

Es sprach der Herr zu Jona zweites Mal:
"Faß dich und geh, ich bin der Gott des All.
Bis groß Ninive lauf und raste nicht,
und wie ich dir es vorschrieb, halt Predigt!"

Er stand auf, sich nach Ninive begebend,
erreichte er nach Tagen drei die Gegend,
drei Tag' vermochte man den Weg zu treten
und aus der Stadt doch nicht hinauszutreten.

Menvén hát Jónás, első nap kiére
egy sátrakkal telt csillagforma térre
s az árusok közt akik vad szakállát
és lotykos, rongyos, ragadós ruháját,
ahol helyet vőn, kórusban nevettek,
kiáltott, mint az Ur meghagyta, ekként:

"Halld az Egek Urának Istenének
kemény szózatját, nagy Ninive, térj meg,
vagy kénkövekkel ég föl ez a város
s föld alá süllyed, negyven napra mához!"

Igy szólott Jónás, s szeme vérbeforgott,
kimarjult arcán verítéke csorgott,
de az árusok csak tovább nevettek,
alkudtak, csaltak, pöröltek vagy ettek
s Jónás elszelelt búsan és riadtan
az áporodott olaj- s dinnyeszagban.

Másod estére másik térre ére,
a színészek és mimesek terére,
kik a homokon illegve kigyóztak
s szemérem nélkül a nép előtt csókolóztak.
Ott Jónás a magas ülés-sorok csucsára
hágván, s olyat bődült bozontos szája,
hogyan azt hitték, a színre bika lép.
Mohón hökkenve némult el a nép,
míg Jónásból az Ur imigyen dörgött:
"Rettegj Ninive, s tarts bűnbánva böjtöt.
Harminckilencszer megy le még a nap,
s Ninive napja lángba, vérbe kap!"

S az asszonyok körébe gyültek akkor
s kísérték Jónást bolondos csapattal.
Hozzá simultak, halbüzét szagolták
és mord lelkét merengve szimatolták.

Am ersten Tag gelangte er auf nen Ort, (einen)
nach Stern geformt, mit Zelten vollgesteckt dort,
bei den Verkäufern, die ihm jenen Wild-Schnauz,
in schmutziger und lumpger Kleidung, den Kauz
im Chor belachten, wo er sich auch Platz nahm,
er brüllte los, wie Gott es sich schon vornahm:

"Erhör den strengen Aufruf deines Gottherrn
der Himmel, wend' dich, Ninive, an den Herrn,
sonst brennt die Stadt durch Schwefelsfeuerflam ab,
sie sinkt in vierzig Tagen schon von heut' ab."

Er sprach so, seine Augen rollten for Wut,
an seinen bösen Wangen floß die Schweißflut,
und die Verkäufer lachten und ja kreischten,
sie mogelten und aßen zankten, feilschten,
und Jona rannte traurig schnell und weg dorch
den Markt, der nach dem Öl und Fisch und Obst roch.

Er ging am zweiten Tag auf andre Stelle,
auf Platz der Schauspieler zur Schaustelle,
die auf dem Platz umherstolzierten lüstern,
und sich vor Volke schamlos, offen küßten.
Dort oben, Jona, auf der höchsten Runde
der Plätze, brüllte aus dem vollen Munde,
man glaubte, daß ein Stier auf Schauplatz ja rennt,
das Volk verstummte gleich, erschrocken brennt,
bis Herr durch Jona laut dem Volk verkündte:
"Erzittre, Ninive, bereu die Sünde.
Noch neununddreißigmal begeht die Sonn den Weg
und Ninive ist ganz durch Flammen weg!"

Die Frauen sammelten sich um ihn im Kreis,
und sie begleiteten ihn toll und haufweis.
Sie schmiegen sich an ihn, er ist recht dufte,
sie schnüffelten ihn stets am Fischgedufte.

Igy ért, az asszonyoktól közrevéve
harmadnap a királyi ház elébe.
Ott már tudták és várták és bevitték
egy nagy terembe, hol arany teríték
mellett heverték a Hatalmasok,
nyüzsgvén köröttük szép rabszolga sok,
és meztelen táncoltak ott a szolgák
vagy karddal egymást ölték, kaszabolták
játéku. Jónást meg egy cifra oszlop
tetejébe tették hogy szónokoljon
és jövendölje végét a világnak.

És Jónás akkor egy iszonyu átkot
kiáltva a királyra s udvarára
az asszonyokra és a palotára
s a színészekre és a mimesekre
s az árusokra és a mivesekre
s az egész Ninivére mindenestül,
leugrott, és az örökön keresztül
kitört, s a termen át, s a szoborerdőn,
csarnokon, folyosókon és a kerten,
tavat megúszva, rácsokon lekúszva,
s a vízvezeték–csatornán lecsúszva,
utcán és bástyán, falmentén szaladva
rohant ki Ninivéből a szabadba,
egyetlen látomással dúlt szívében:
hogy kő kövön nem marad Ninivében.

És méne a pusztába, hol a sáskák
a gyér fü szomjas zöldjét mind levásták,
hol aki forró homokra lépett
jó saru nélkül, a talpa megégett:
ott megfogadta, harmincnyolc napig
böjtölve s imádkozva ott lakik
s nem mozdul, mígnem messze kénköves
lángoktól lenne lenn az ég veres
s hallanék, hogy a föld egyszerre szörnyet
dördül, s a nagy vár tornyai ledőlnek
s úgy elpusztul minden ninivei,
maga és apja s anyja, fiai
s lányai, huga–öccse, nénje–bátyja
mint hajdan a Jeroboám családja.

So kam er mit den Frauen voll Reverenz
den dritten Tag vor Königs Wohnresidenz.
Empfangen hat man ihn im Saal mit Zierdeck,
auf Tischen lag für Gäste feines Goldgdeck,
an denen saßen schön die Herrn der Mächte,
es liefen hin und her geschickt die Knechte,
nackt tanzten dort die schönen Frauenknechte,
die andren kämpften dort aus Spaß auf dem Feld,
dort auf der Säule fand sich Jona, der Held,
damit er schön begeisterungsvoll predigt
und von dem baldgen Untergang der Welt spricht.

Dann brüllte Jona einen großen Fluch schroff
auf König und zugleich auf dessen Hof,
auf Weiber toll und keck und auch auf den Palast,
auf Schauspieler, herbeigeführt den Morast,
und auf Verkäufer und auch auf die Schausteller
und auf ganz Ninive und die Entsteller,
er sprang ab, brach aus durch die Posten, Wärter,
durch den enormen Saal und Denkmalwälder,
durch Hallen, Räume, Gänge und die Gärten,
durchschwamm er einen Teich, und abgeglitten
an Gittern, Wasserleitungsrohr beritten,
geriet er auf die Straß', wo er längs Mauern lief
er floh aus Ninive in der Wüste Tief,
bloß ein Gesicht erpackte ihn im Herz sein:
es bleibe dort in Ninive kein Stein auf Stein.

Er ging so in die Wüste, wo die Heuschrecken
das Grün des lichten Grases voll bedeckend
gefressen haben, wo wer auf den Heißsand
mit baren Füßen trat, bekam er bald Brand:
gelobt, daß er dort achtunddreißig Tag lang
streng fastend, betend wohnen wird, verlangt,
daß Himmel von der Schwefelfeuerflam
zu röten anfängt und die Großstadt flammt,
es hört sich an: die Erde donnert, dröhnt und
die Türme von dem großen Schlosse stürzen um,
vernichtet wird in Ninive ein jeder:
die Söhne, Töchter und die Mütter, Väter,
die Tanten, Onkel, Nichten, Neffen, Schwäger,
wie einst Jeroboam mit Kind und Kegel.

S azontul, a harmincnyolcból visszamenve,
a napokat számlálja vala rendre,
kiáltozván az Urhoz: "Halld, Hatalmas!
Hires Bosszuálló, szavamra hallgass!
Elküldtél engem, férgekhez a férget,
kik ellenedre s fricskád nélkül éltek.
Én inkább ültem volna itt a pusztán,
sorvadva, mint ma, gyökéren és sáskán.
De böjt s jámborság néked mint a pélva,
mert vétkesek közt cinkos aki néma.
Atyjafiáért számot ad a testvér:
nincs mód nem menni ahova te küldtél.
Csakhogy a gonosz fittyet hány a jóra.
Lám, megcsúfoltak, Egek Alkotója!
Szolgádat pellengérré állították,
mert gyöngé fegyver szózat és igazság.
Nincs is haszna szépszónak s imának,
csak harcnak és a hatalom nyilának.
Én Jónás, ki csak a Békét szerettem,
harc és pusztulás prófétája lettem.
Harcolj velük hát, Uram, sujtsd le őket!
Irtsd ki a korcs fajt s gonosz nemzedéket,
mert nem lesz addig igazság, se béke,
míg gőgös Ninive lángja nem csap az égre."

S elmult egy hét, és kettő, három, négy, öt,
és már a harmincnyolcadik nap eljött.

Jött a reggel és a dél és az este:
Jónás egész nap az ég alját leste.
S már a láthatár elmerült az éjben,
s egy árva ház sem égett Ninivében.

Von achtunddreißig zählt er dann die Tage,
die Frist kommt näher stets dem Jüngsten Tage,
er brüllt zum Herrn: "Erhöre mich du Mächtger!
Erhör' mein Wort, du vielgerühmter Rächer!
Den Wurm, mich hast du ja geschickt an Würmchen,
die gegen dich ja lebten ohne Schnippchen.
In Wüst' hätt' ich gelebt mich gut versteckend,
geschrumpft, wie heute an den Wurzeln, Heuschrecken.
Wie Spreu ist für dich Fasten, Sinn für Gutdrang,
bei Sündern hat auch Mitschuld der Stumm-Mann.
Für die Verwandten muß der zahlen, der verwandt:
man muß ja gehen, wohin man von dir gesandt!
Den Guten aber spottet der Verbrecher.
Du wurdest ja verspottet, du der Allschöpfer.
Gestellt hat man den Knecht auf einen Schandpfahl,
den schwache Waffe sind die Worte und das Wahr.
Nichts taugen schöne Worte und der Singpsalm,
es taugen nur Gewalt und Waffe im Kampf.
Ich, Jona, der bloß nach Frieden strebte, warb,
zu dem Prophet des Kampfs und Untergangs ward.
Herr, kämpfe gegen sie, besiege ja sie!
Den Stamm perfid und das Geschlecht verdirb sie,
weil von dem Volk kein Frieden, Wahrheit ja stammt,
bis Feuer Ninives gen Himmel ja flammt.

Ein, zwei, drei, vier, fünf Wochen sind vorbei,
der Tagesanbruch achtunddreißig trat schon ein.

Es kam der Morgen, Mittag und der Abend:
Er, Jona spähte nach dem Himmel wartend.
Und der Gesichtskreis sank unter in der Nacht,
kein Haus entbrannte dort, die Großstadt lag sacht.

Negyedik rész

Mert látá az Ur, hogy ott egyik–másik
szívben még Jónás szava kicsirázik
mint a jó mag ha termőföldre hullott,
s pislog mint a tűz mely titkon kigyulladt.
S gondolta: "Van időm, én várhatok.
Előttem szolgálaim, a századok,
fújják szikráimat, míg láng lesz belőle;
bár Jónás ezt már nem látja, a dőre.
Jónás majd elmegy, de helyette jó más,"
így gondolá az Ur; csak ezt nem tudta Jónás,

s azért felette megharaguvék,
és monda: "Mikor ide kijövök,
s azóta napról–napra s egyre többen
jöttek a városból kérdezni tőlem,
kicsit gúnyolva, kicsit félve–bánva,
hány nap van hátra még? S én számról– számra
közlém pontossan. S most szégyenben hagytál!
Hazudtam én, és hazudott a naptár.
És hazudott az Isten! Ezt akartad?
Bűnbánok jószándékát megzavartad.
Hiszen tudhattam! Kellett volna tudni!
Azért vágytam hajón Tarsisba futni ...
Mert te vagy aki fordít rosszat jóra,
minden gonosznak elváltoztatója.
De már az én lelkem vedd vissza tőlem,
mert jobb nekem meghalnom, hogysem élnem."

Tudnivaló pedig itt hogy kimenve
a városból Jónás, ül vala szembe
a város ellenébe, napkeletnek,
árnyékban, mert egy nagylevelű tőknek
indái ott fölfutva egy kiszáradt,
hőségtől sujtott fára, olyan árnyat
tartottak, ernyőt eltikkadt fejére,
hogy azalól leshetett Ninivére
fátylában a nagy fények fonta ködnek.
S örüle Jónás módfelett a tőknek.

Vierter Teil

Es sah der Herr, daß Jonas Wort gesät
in mancher Herz wie guter Samen aufgeht,
wenn er auf guten Boden, gutes Land fällt,
und glimmt wie Feuer, das geheim ja züngelt.
Er dacht': "Ich habe Zeit, ich kann ja warten.
Vor mir Jahrhunderte – die meinen Sklaven,
sie blasen meinen Funken, bis er Flamme wird;
wenngleich es Jona nicht erblicken mag, der Wirt'.
Er geht, ein anderer wird ja wirken für mich,"
so dachte ja der Herr, doch Jona wußte es nicht,

und darum wurde er ja freudeleer
und sagte: "Als ich damals kam hierher,
besuchte man mich aus der Stadt egal mehr
man fragte mich verspottend, auch vor Angst schwer,
wie viele Tage sind genau noch übrig?
Ich sagte ihnen das auf Zahl genau, strikt.
Du brachtest mich in Schande, ließt mich im Stich!
Ich log und log auch der Kalender wohl.
Und auch der Gott erlog's! Du hattest es vor?
Der Bußfertigen Gefügigkeit gestört ward.
Ich konnte's wissen! Ich hätt's wissen müssen wahr!
Ich wollte darum ja nach Tarsis fahren ...
Du bist, der alles Böse zum Guten kehrt,
du bist ja, der alles Schlechte abändert.
Du sollst ja mir die Seele schon just nehmen,
der Tod ist mir schon besser als das Leben."

Es ist zu wissen, dann die Stadt verlassen
gen Ninive, nach Norden saß er g'lassen (gegen)
im Schatten eines Kürbisses mit Blättern
bewachsen dicht, und dessen Ranken kletternd
auf einem ausgedorrten Baum, der einging
vor Glut, in dessen Schatten er sich Schutz empfing
für seinen Kopf im Sonnenlichte ganz nackt,
er konnte Ninive erspähen fein sacht
im Nebelschleier schwebend von dem Sprühlicht.
Er freute sich am Kürbis unbeschreiblich.

Aztán egy reggel, hajnaltájra, szerzett
a nagy Uristen egy kicsinyke férget,
mely a töknek tövét megrágta volna
és tette hogy indája lekonyulna,
levele megpörögve kunkorodna
s az egész tök elaszva szomorodna.

Oly vékonyá fonnyadt amily nagyra felnőtt:
nem tartott többet sem árnyat, sem ernyőt.

S akkor az Isten szerze meleget
s napkeleti száraztó szeleket
s lőn hogy a nap hévsége megsütötte
Jónás fejét, és megcsapván, felette
bágyadttá szédítette, úgyhogy immár
úgy érzé, minden körülötte himbál,
mintha megint a hajón volna; gyomra
kavargott, és gyötrőn égette szomja
s ezt nyögte csak: "Lelkem vedd vissza, kérlek,
mert jobb már hogy meghaljak, semhogy éljek."

S monda az Ur Jónásnak: "Lásd, valóban
méltán busúlsz s vádolsz—e haragodban
a széleslombu, kövér tök miatt,
hogy hús árnya fejedről elapadt?"
S felelt, kitörvén Jónásból a méreg:
"Méltán haragszom azért, mígcsak élek!"

És monda akkor az Isten: "Te szánod
a tököt amely egy éjszaka támadt
s egy másik éjszaka elhervadott;
amelyért kezed nem munkálkodott;
amelyet nem ápoltál, nem neveltél,
lombja alatt csak lustán elhevertél.

Es warb dann eines Morgens vor Hahnenkraut
der große Herrgott eine kleine Freßmad',
sie hätt' zerfressen ja den Kürbissstengel,
so tat er, daß die Ranken niedersanken,
die Blätter umgewendet sich ja schlängen,
der ganze Kürbis schien verdorrt zu sengen.

So dünn verwelkte er wie hoch er aufwuchs:
er gab für ihn weder Schatten noch Schutz.

Erworben hat der liebe Gott dann Glut,
von Osten wehend vertrocknende Luft,
die Sonnenhitze stach dem Jona das Haupt,
er machte ihn erschöpft, matt und überhaupt
schwach, daß er alles um sich kreisen spürte,
ihm schwindelte, als wenn sich das Schiff würfe,
als wenn er abermals an Bord sein würde,
sein Magen wurde übel, und er spürte
Durst und er schrie: "Du sollst die Seel' mein nehmen,
denn besser ist der Tod als mir das Leben!"

Es sprach der Herr zu Jona: "Siehe, wahrlich
bist du im Recht, mich anzuklagen gallig
des Kürbisses belaubt gesund, grand,
daß sein beschützender Schatten schon verschwand."
Er antwortete: Geklage erhebend.
"Mit Recht bin ich arg, bis ich bin am Leben!"

Es sprach der Herr zu Jona: "Du bedauerst
den Kürbis, der in einer Nacht erblühte
und in der andren Nacht bereits verblühte,
um den die Hand dein sich nicht bemühte,
den du nicht hegst, pflegtest, nicht betreut hast,
nur unter dessen Schatten du bloß faul saßt.

És én ne szánjam Ninivét, amely
évszázak folytán épült vala fel?
melynek tornyai vetekedve kelnek?
mely mint egy győztes harci tábor terjed
a sivatagban, és utcái mint
képeskönyv amit a történet irt,
nyilnak elém? Ne szánjam Ninivének
ormát mely lépcsőt emel a jövőnek?
A várost amely mint egy fáklya égett
nagy korszakokon át és nemzedékek
éltek fényénél, s nem birt meg vele
a sivatagnak annyi vad szele?
Melyben lakott sok százszor ezer ember
s rakta fészket munkálva türelemmel:
ő sem tudta, és ki választja széllyel,
mit rakott jobb– s mit rakott balkezevel?

Bizd azt reám, majd szétválasztom én.
A szó tiéd, a fegyver az enyém.
Te csak prédikálj, Jónás, én cselekszem.
Ninive nem él örökké. A tök sem,
s Jónás sem. Eljön az ideje még,
születni fognak újabb Ninivék
és jönnek új Jónások, mint e töknek
magvaiból új indák cseperednek,
s negyven nap, negyven év, vagy ezer–annyi
az én szájamban ugyanazt jelenti."

Igy szólt az Ur, és Jónás hallgatott.
A nap az égen lassan ballagott.
Messze lépcsős tornyai Ninivének
a hőtől ringatva emelkedének.
A szörnyű város mint zihálva roppant
eleven állat, nyúlt el a homokban.

Soll ich denn Ninive nicht mehr bedauern,
das die Jahrhunderte so schön erbauten?
und dessen Türme wetteifernd sich heben?
das wie ein Siegeslager weit will streben
zur Wüste; dessen Straßen wie ein Bilderbuch,
in das Geschichte selbst die Bilder eintrug,
sich öffnen mir? Soll ich denn nicht bereuen
die Giebel Ninives, die Zukunft nicht scheuen?
Die Stadt, die wie ne Lichtfakel brannte
durch Ären und die Nachfolger fanden
dort Glück, es konnten nicht überwinden
der Wüste so viele wilde Winde?
Wo mehrmal Tausende von Menschen lebten,
und mit Geduld die Nester ablegten:
man wußte auch nicht, wer es scheiden kann,
was man mit der Rechten, Linken ja getan?

(eine)

Verlaß's auf mich, entscheiden werde ich
Du hast das Wort, die Waffe habe ich.
Du sollst nur predigen, Jona, ich ruh' nicht.
Nicht ewig lebt die Stadt, der Kürbis auch nicht,
nicht einmal Jona. Zeit kommt heran
und neure Ninives entstehen dann,
geboren werden neue Jonas, wie dann
aus Kürbiskernen Neuranken sich winden,
denn vierzig Tage, Jahre, tausend so viel
bedeuten in dem Mund mein eben so viel."

So sprach der Herr und Jona schwieg vertieft.
Die Sonne zog am Himmel unten tief.
Das Zackgetürm von Ninive erschien fern
vor Hitze ragte es ja schwimmend, flimmernd.
Die ungeheure Stadt erstreckte sich sanft,
doch keuchend wie ein Tier in der Wüste Sand.

Jónás imája

Hozzám már hűtlen lettek a szavak,
vagy én lettem mind túláradt patak
oly tétova céltalan parttalan
s úgy hordom régi sok hiú szavam
mint a tévelygő ár az elszakadt
sövényt jelzőkarókat gátaikat.
Óh bár adna a Gazda patakom
sodrának medret, biztos utakon
vinni tenger felé, bár verseim
csücskére Tőle volna szabva rim
előre kész, s mely itt áll polcomon,
szent Bibliája lenne verstanom,
hogy ki mint Jónás, rest szolgája, hajdan
bujkálva, később mint Jónás a Halban
leszálltam a kinoknak eleven
süket és forró sötétjébe, nem
három napra, de három hóra, három
évre vagy évszázadra, megtaláljam,
mielőtt egy mégvakabb és örök
Cethal szájában végkép eltünök,
a régi hangot, s szavaim hibátlan
hadsorba állván, mint Ő sugja, bátran
szólhassak s mint rossz gégémről telik
és ne fáradjak bele estelig
vagy míg az égi és ninivei hatalmak
engedik hogy beszéljek s meg ne haljak.

Gebet von Jona

Es wurde mir schon ungetreu die Sprach,
oder ich wurde wie ein flutend Bach,
der zaudernd ziellos uferlos ja rinnt,
so führ ich meine eitle Red im Sinn,
wie Irrflut das weggerißne Pfahlwerk,
markiert den Hag und das gespülte Schanzwerk.
O gäbe Bett zum Lauf von meiner Neer
der Wirt, auf sichrem Weg zu fließn zum Meer.
O wär' von ihm der Reim schon fertig, fein
für meine Verse, und die Bibel sein
Poetik mein, die steht auf dem Regal,
daß ich wie Jona, falscher Knecht, einmal
mich bergend, und dann später in dem Wal
hinunterstieg ins Stockdunkel der Qual,
wo alles stumm und höllisch heiß ja war,
nicht für drei Tag, drei Monat, doch drei Jahr,
vielleicht für drei Jahrhundert, daß ich find,
bevor ich in dem Mund des Wals verschwind,
den fehlerlosen Ton, und wie er's will,
so könne ich ja sprechen, wie es gilt,
wie's meine kranke Gurgel möglich macht,
und wie er mich begeistert, bis zur Nacht
ermüd' ich nicht, bis ich von der Gewalt
im Himmel mir Erlaubnis ja erhalt,
und noch von Ninive, daß ich weiterhin
recht sprechen kann und ich nicht sterben soll hin.

Kosztolányi Dezső

Szonett egy szoborra

mely az álló Dantét ábrázolja

Egykor mi is majd így fogunk megállni,
mint ez a kőben szenvedő alak.

Leroskadó, merev ívek csodái,
síró tagok, jajongó vonalak.

Így meredünk meg bánatunkba halkan,
mikor az égre–ordítás kevés.

A fájdalom ez, néma, mozdulatlan,
a végtelenbe beledermédés.

Az önmagába fúló néma Kín –
az ős Szükség a végzet partjain –
hátrálni nem tud s nem előremenni.

Önroncsain bús diadallal áll,
s nincs fogcsikorgatás – és nincs halál –
nincs békülés – és nincs könny. Ez a Semmi.

Dezső Kosztolányi

Sonett über ein Denkmal

das den stehenden Dante darstellt

Wir kommen einst auch zu der Ruh' der Toten,
wie die im Stein leidende Figur.

Mirakel hinsinkender, steifer Bogen,
mit Schmerz erfüllte Glieder: Vollstruktur.

So werden wir in unserem Kummer stumm–starr,
wenn das Geschrei zum Himmel nicht gedeiht.

Es ist der Schmerz verstummt und unbewegbar,
das Klammen in die Unvergänglichkeit.

Die stumme Qual, die in sich selbst erstickt –
die Urnot an den Ufern des Geschick' –
kann nur vorwärts, nicht fähig des Zurücks.

Sie steht mit düstrem Sieg auf Selbstruin,
es gibt kein Zähneknirschen und kein Hin –
kein' Sühnen – keine Tränen. Das ist das Nichts.

József Attila

Óda

1

Itt ülök csillámló sziklafalon.
Az ifju nyár
könnyű szellője, mint egy kedves
vacsora melege, száll.

Szoktatom szívemet a csendhez.
Nem oly nehéz –
idesereglik, ami tovatűnt,
a fej lehajlik és lecsüng
a kéz.

Nézem a hegyek sörényét –
homlokod fényét
villantja minden levél.
Az úton senki, senki,
látom, hogy meglebbenti
szoknyád a szél.
És a törékeny lombok alatt
látom előrebiccentni hajad,
megrezzenni lágy emlőidet és
– amint elfut a Szinva-patak –
ím újra látom, hogy fakad
a kerek fehér köveken,
fogaidon a tündér nevetés.

2

Óh mennyire szeretlek téged,
ki szóra bírtad egyaránt
a szív legmélyebb üregeiben
cseleit szövő, fondor magányt
s a mindenséget.

Attila József

Ode

1

Ich sitze hier auf flirrer Felsenwand.
Der leichte Wind
des jungen Sommers, wie die Wärme
bei feinem Abendbrot, schwingt.

Mein Herz gewöhn' ich an die Stille.
Es ist nicht knapp –
es schart sich alles hier, was schon entschwand,
das Haupt läßt sinken und die Hand
hängt schlapp.

Der Berge Mähnen sehe ich,
es spiegelt traulich
den Glanz der Stirn all das Blatt.
In der Allee ist niemand,
es bläht, ich sehe, dein Gewand
die Brise matt.
Und unter zarten Laubes Glocke
fällt vorwärts, seh ich, deine Haarlocke,
ich seh' erzittern deine zarte Brust,
und – wie der Szinva-Bach dahinfließt –
ich sehe wieder, wie ersprießt
auf weißen runden Glattkieseln,
an Zähnen dein, das Lachen wahrer Lust!

2

O wie verliebt ich ja an dir hang,
die gleicherweis zu reden zwang
den in dem tiefsten Herzensabgrund Ränke
ersinnenden gewieften Einsamkeitsdrang
und Himmelsumfang.

Ki mint vízesés önnön robajától,
elválsz tőlem és halkan futsz tova,
míg én, életem csúcsai közt, a távol
közelében, zengem, sikoltom,
verődve földön és égbolton,
hogyan szeretlek, te édes mostoha!

3

Szeretlek, mint anyját a gyermek,
mint mélyüket a hallgatag vermek,
szeretlek, mint fényt a termek,
mint lángot a lélek, test a nyugalmat!
Szeretlek, mint élni szeretnek
halandók, míg meg nem halnak.

Minden mosolyod, mozdulatod, szavad
őrzöm, mint hulló tárgyakat a föld.
Elmémbe, mint fémbe a savak,
ösztöneimmel belemartalak,
te kedves, szép alak,
lényed ott minden lényeket kitölt.

A pillanatok zörögve elvonulnak,
de te némán ülsz fülemben.
Csillagok gyúlnak és lehullnak,
de te megálltál szememben.
Ízed, miként a barlangban a csend,
számban kihűlve leng
s a vizes poháron kezed,
rajta a finom erezet,
föl-földe reng.

4

Óh, hát miféle anyag vagyok én,
hogyan pillantásod metsz és alakít?
Miféle lélek és miféle fény
s ámulatra méltó tünemény,
hogyan bejárhatom a semmiség ködén
termékeny tested lankás tájait?

Wer du wie Wasserfall von eignem Dröhn,
von mir dich trennst und leise läufst voran,
bis ich in Näh' der Fern', in meines Lebens Höhn
mit Lobgesang besinge, schreie,
mich stoßend an der Erd' und Bläue:
Ich lieb dich, Süße–Bitter wie kein Mann.

3

Ich liebe dich, wie seine Mutter das Kind,
wie die verstummten Mieten ihre Schlünd',
ich lieb' dich wie das Licht den Saal blind,
wie Seel' die Flamme und der Körper die Rast.
Ich lieb' dich, wie des Lebens froh sind
die Sterblichen, bis sie der Tod faßt.

Dein Lächeln, deine Worte, Gesten all
bewahr' ich, wie die Erd' den Fall bewahrt.
Ins Hirn mein, wie die Säure ins Metall,
so grub ich dich mit meinem Trieb total,
du Schöne feiner Art,
dein Leben füllt aus dort all Wesensart.

Die Augenblicke ziehen klappernd ja dahin,
du sitzt in meinem Ohr doch still.
Es glühen Sterne auf, sie falln hin,
du bliebst in meinem Aug stabil,
Geschmack dein, wie im Abgrunde die Still',
im Mund gekühlt mir schwingt,
am Wasserglase – deine Hand
die feine Äderung daran
durch– und durchblinkt.

4

Was für ein Stoffgewebe bildet mich,
daß Blick dein mich gestaltet, formt und füllt?
Welch eine Seele und was für ein Licht,
ein echtes staunenswertes Traumgesicht,
daß ich begehen kann durch Nichtschens Dunstschicht
des deinen Leibes fruchtbares Gefild?

S mint megnyílt értelembe az ige,
alászállhatok rejtelmeibe! ...

Vérköreid, miként a rózsabokrok,
reszketnek szüntelen.

Viszik az örök áramot, hogy
orcádon nyíljon ki a szerelem
s méhednek áldott gyümölcse legyen.

Gyomrod érzékeny talaját
a sok gyökerecske át meg át
hímezi, finom fonalát
csomóba szőve, bontja bogját –
hogy nedűid sejtje gyűjtse sok raját
s lombos tüdőd szép cserjéi saját
dicsőségüket susogják!

Az örök anyag boldogan halad
benned a belek alagútjain
és gazdag életet nyer a salak
a buzgó vesék forró kútjain!

Hullámozóombok emelkednek,
csillagképek rezegnek benned,
tavak mozdulnak, munkálnak gyáarak,
sürög millió élő állat,
bogár,
hinár,
a kegyetlenség és a jóság;
nap süt, homályló északi fény borong –
tartalmaidban ott bolyong
az öntudatlan örökkévalóság.

Und wie das Wort ins offene Verständnis,
so kann ich eindringen in sein Geheimnis! ...

Die Blutbahnen dein, wie die Rosenbüsche
bewegen sich rapid.
Sie leiten die ewigen Ströme frische,
daß dir die Liebe am Gesichte blüht.
dein Leib gebenedeite Frucht erblüht.
Des Magens feinen, weichen Grund
durchwirken viele Wurzeln im Bund,
mit Fäden und Blutumlauf,
geknotet, dann gelöst den Schlauf,
die Zellen deiner Säfte sammeln Nährstoff auf,
die schönen Sträucher deiner Laub-Lungen
erwerben Ruhm an ihren Prunken.

Der ewige Stoff bewegt sich glücklich, prick
in dir, in Tunneln der Gedärme krumm,
die Schlacke kriegt ein neues Leben quick
an der beflüßten Nieren Brunn.

Es ragen Hügel wogend allhier,
es beben Sternbild-Welten in dir,
es treiben Seen, Werke produzieren,
es sind Millionen von Tieren,
Insekt,
Geflecht,
die Grausamkeit und Gutherzigkeit;
es scheint die Sonne, glimmernds Nordlicht dämmert,
dein ganzes Innere dort durchschlendert
das unbewußte Sein der Ewiglichkeit.

Mint alvadt vérdarabok,
 úgy hullnak eléd
 ezek a szavak.
 A lét dadog,
 csak a törvény a tiszta beszéd.
 De szorgos szerveim, kik újjászülnék
 napról napra, már fölkészülnek,
 hogy elnémuljanak.

De addig mind kiált –
 Kit kétezer millió embernek
 sokaságából kiszemelnek,
 te egyetlen, te lány
 bölcső, erős sír, eleven ágy,
 fogadj magadba!...

/Milyen magas e hajnali ég!
 Seregek csillognak érceiben.
 Bántja szemem a nagy fényesség.
 El vagyok veszve, azt hiszem.
 Hallom, amint fölöttem csattog,
 ver a szívem./

Mellékdal

/Visz a vonat, megyek utánad,
 talán ma még meg is talállak,
 talán kihűl e lángoló arc,
 talán csendesen meg is szólalsz:

Csobog a langyos víz, fürödj meg!
 Ime a kendő, törülközz meg!
 Sül a hús, enyhítse étvágyad!
 Ahol én fekszem, az az ágyad./

Wie Blutgerinnungsbrocken,
 so fallen vor dich
 die Redebrocken.
 Das Schicksal stottert,
 es ist nur das Gesetz, das spricht deutlich,
 Organe eifrig mein, mich neugeboren
 von Tag zu Tag, sind schon erkoren,
 damit sie abdorren.

Bis dahin schreit all das –
 Wen sie von Vielfalt der Menschenwesen,
 aus zwei Milliarden auserlesen,
 du Einzige, du Wieg'
 gelind, stabiles Grab, lebendige Lieg',
 nimm mich auf in dich! ...

/Wie hoch ist ja der Morgenhimmel!
 Es glänzen Heere ja in seinem Erz.
 Es stört die Augen mir das Licht grell.
 Ich bin verloren, glaube ich.
 Wie hämmert über mir, bemerk ich
 mein schnelles Herz./

Nebenlied

/Es fährt der Zug. Ich fahre nach dir,
 vielleicht noch heute bin ich bei dir,
 vielleicht erstarrt das Antlitz vor Gier,
 vielleicht so sprichst du leise zu mir:

Das laue Wasser plätschert, wasch dich!
 Nimm dir das Handtuch, trockne ab dich!
 Es brät das Fleisch im schwimmenden Fett,
 verzehr's mit, wo ich lieg, ist dein Bett./

Születésnapomra

Harminckét éves lettem én –
meglepetés e költemény

csecse

becse:

ajándék, mellyel meglepem
e kávéházi szegleten

magam

magam.

Harminckét évem elszelelt
s még havi kétszáz sose telt.

Az ám,

Hazám!

Lehettem volna oktató,
nem ily töltőtoll–koptató

szegény

legény.

De nem lettem, mert Szegeden
eltanácsolt az egyetem

fura

ura.

Intelme gyorsan, nyersen ért
a "Nincsen apám" versemért,

a hont

kivont

szablyával óvta ellenem.

Ide idézi szellemem

hevét

s nevét:

"Ön, amíg szóból értek én,
nem lesz tanár e féltekén" –

gagyog

s ragyog.

Zu meinem Geburtstag

Ich wurde zweiunddreißig Jahr –
der Vers ist Überraschung wahr

in Form
und Norm:

Geschenk, mit ihm beschenke ich
am Ecktisch des Caffés still mich
ich selbst
mich selbst.

Fort sind die zweiunddreißig Jahr,
zweihundert Monatshonorar
gekriegt
noch nicht.

Ich wär' als Lehrer jetzt bestallt,
nicht federwetzend Spuckgestalt
ein Droll
voll Groll.

Ich wurd's doch nicht; in Szeged–Stadt
verwies mich aus dem Uni–Stand
ein Herr
der Plärr ...

Er schlug mir Mahnwort ins Gesicht
für mein "Hab kein Vater" Gedicht,
das Land
entbrannt

mit Säbel schützte er vor mir.
Mein Geist zitiert den Herrn nun hier:
er birst
vor Zwist:

"Solange ich denke, werden Sie
zum Mittelschulprofessor nie"
er lallt
und quallt.

Ha örül Horger Antal úr,
hogy költőnk nem nyelvtant tanul

sekély
e kéj–

Én egész népemet fogom
nem középiskolás fokon

taní–
tani!

Es freut Herrn Anton Horger sehr,
der Dichter lernt kein Satzlehr mehr
die Freud
ist leid.

Ich mach' mein ganzes Volk im Land
doch nicht auf Mittelschule–Stand
gen Zeit (gegen)
gefeit.

Hazám

/Hetedik szonett/

S mégis magyarnak számkivetve,
lelkem sikoltva megriad –
édes Hazám, fogadj szivedbe,
hadd legyek hűséges fiad!

Totyogjon, aki buksi medve,
láncon – nekem ezt nem szabad!
Költő vagyok – szólj ügyészedre,
ki ne tépje a tollamat.

Adtál földmívest a tengernek,
adj emberséget az embernek.
Adj magyarságot a magyarnak,

hogymi ne legyünk német gyarmat.
Hadd írjak szépet, jót – nekem
add meg a boldogabb énekem!

Mein Land

/Siebentes Sonett/

Und doch zum Ungarlos fatal verbannt,
erschüttert schrill die Seele mein –
ins Herz dein nimm mich ja auf mein Land,
und laß mich, deinen Sohn getreu sein!

Es trottle, der als plumper Bär galt,
am Seil, mir ist das nicht erlaubt,
ich bin Poet, ermahn den Anwalt,
daß er die Feder mir nicht raubt.

Du gabest Ackersmann dem Weltmeer,
gib Menschlichkeit uns Menschen und Ehr.
Uns Ungarn schenke Ungartummut:

Wir seien keine deutsche Vorhut.
Laß Schönes, Gutes schreiben – mich
beschenk mit heitrerem Gedicht!

Tolvaj öregség

/Gondolatok a kétnyelvű költészethez/

1985-ben beteg volt. A kórházi környezet és a fájdalom figyelmeztető volt a halálra. Elővette Babitsot. Ő is beteg volt. Az Ősz és tavasz között c. versét olvasgatta, majd az utolsó versszakot lefordította németre.

Száradt tőke, únt tavalyi vendég:
nekem már a tavasz is ellenség!
Csak te borulsz rám, asszonyi jóság,
mint letört karóra a rózsák,
rémült szemem csókkal eltakarni ...
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Az ismerős sorok megnyugtatták, élete tevékeny kezdett formálódni, s mikor az utolsó strófát lefordította, égni kezdett benne a vágy, hogy az egészet lefordítsa, magáévá tegye, mert Babits gyönyörű versében a saját sorsát látta.

Dürrer Weinstock, Vorjahrs läst'ger Spätgast:
keinen Trost, du Frühling, mehr für mich hast ...

A líra szépsége gondolatait a betegségről más irányba, alkotó irányba terelte. A testi fájdalom feloldódott a szellemi átélésben.

Így kezdődött a 66 éves tanár életében egy új szakasz. A dráma lírává oldódott fel.

Amikor találkoztam vele, már kész volt e kötetnyi anyag. Nagyjából az, melyet az olvasó e kötetben talál.

Beszélgettünk. Kicsoda ő? Honnan indult?

1919. február 13-án született Hosszúvölgyön, Zala megyében, német telepés községben, melynek eredeti neve Langwies volt. Lakói Koblenzből települtek át 1722-ben. Ott árvíz volt és nyomor, nálunk Magyarországon, elpusztult, lakatlan területek. A telepések valószínű a Rajnán, a Neckaron és a Dunán jöhettek Győrig, onnan kocsikkal Zalába, új

hazájukba. Hat község települt meg.

Az apja, Hepper József, tanító volt a faluban. Ő maga is ezt a nevet viselte 1935-ig. Ekkor magyarosította a család nevét az édesapja Héjjas-ra.

Az édesanyja Galántai Gáspár Margit. Az ő apja Bátán volt kántortanító. Az anyja erősen magyar érzelmű volt, s nem szerette, ha férje németül szólalt meg. Ennek ellenére sok kifejezést mégis németül tanult meg Zoli bácsi az édesapjától.

Budapesti rokonaik kétnyelvűek voltak: németül és magyarul egyaránt beszéltek. Apai nagyanyja Fasol Rosina volt. Az apja elkezdte ugyan németül tanítani, de intenzíven csak a gimnáziumban foglalkozott a nyelvvel. Első némettanára Teller József volt, az utolsó Reisz György a nagykanizsai piarista gimnáziumban. Mindketten nagy hatást gyakoroltak rá.

Egyetemi tanulmányait Pécsen kezdte el az Erzsébet Tudományegyetemen, ahol 1938 – 1940-ig tanult. Itt két professzora volt rá nagy hatással: Koszó János és Klemm Antal Imre. Az előbbi 10 évig a berlini Collegium Hungaricumban tanított.

Az első kollokvium után így szólt Zoli bácsihoz:

– *Szorgalmas és becsületes vagy, de még nem tudsz németül.*

Az első év végén viszont már ezt mondta:

– *Nagy gazember vagy. Most már tudsz németül, de nem vagy olyan szorgalmas.*

Az egyetemen sokat olvastak, fordítottak. Rilke volt az egyik kedvelt költőjük. Fő szempontjuk volt, mit akar mondani a költő. Sokat vitáztak.

1940-ben a szegedi Horthy Miklós Tudományegyetemre ment át, mert professzorát oda nevezték ki a magyar nyelvészeti és finnugor nyelvészeti tanszékre. Az ő kérésére ment át Szegedre.

Szegeden újabb híres professzorokkal ismerkedett meg: Sík Sándorral, Schmidt Henrikkal és másokkal.

Zoli bácsi Szegeden Klemm professzor úr gyakornoka volt. 1942. december 10-én doktorált magyar nyelvészetből, finnugor nyelvészetből és német irodalomból /summa cum laude/. 1942. december 19-én avatták doktorrá. Részt vett A magyar nyelvatlasz anyagának gyűjtésében. Kistelek, Öttömös, Tápe, Szentmihálytelek, Pusztamérges, Szabadka, Ludas, Csantavér, Zenta helységeken és Szegeden gyűjtött.

A tanársegéd csak fizetés nélküli állást kapott, a Nyelvatlasz Intézet sem alakult meg. Hogy közel legyen Szegedhez Kiskunfélegyházára jött a Szent László Katolikus Városi Gimnáziumba 1943. január 21-én.

Annak ellenére, hogy felmentése volt a katonaságnál, mégis behívták katonának. A két év katonaságot két év hadifogság követte.

1946. augusztus 31-én jött haza a fogságból. Fél évi betegszabadság után foglalta el az állását 1947. február 4-én Kiskunfélegyházán.

Német nyelvet rövid ideig tanított. 1949-ben kötelező lett az orosz nyelv tanítása. Az igazgatója Simay Ferenc, ezt mondta neki:

– *Te orosz hadifogságban voltál, te tanítod az orosz nyelvet!*

Az orosz nyelvet Zoli bácsi a hadifogságban kezdte tanulni Scserba nyelvtanából. Van neki egy hadifogságban készített kézírásos nyelvtana is. Az orosz nyelv tanításával kapcsolatban tanfolyam indult, melyet egy félegyházi orvos orosz felesége vezetett, majd nyáron egyhónapos központi tanfolyam egészítette azt ki, ahol vizsgázni is kellett. Végül a szege-di főiskolán megkapta az általános iskolai oklevelet. A megye ezután az Eötvös Loránd Tudományegyetem Lenin Intézetébe küldte, ahol középiskolai tanári oklevelet kapott 1955. szeptember 24-én.

Magyar nyelvet keveset tanított, mert magyartanár több is volt, de orosz tanár egyedül csak ő. Az orosz nyelv mellett a kimenő osztályokban a német nyelvet oktatta, majd kizárólag az orosz.

1956 után két idegen nyelv tanítása folyt a gimnáziumban. Így németet is tanított. 1956-tól járatta az akkori NDK-ban megjelenő Sprachpflege c. folyóiratot.

1958-ban meglátogatta Alfred Alisch korrektor, aki bízta, hogy fordítson Móra-novellákat. Fordított is. Az iskolával kapcsolatos Szeptemberi emléket, s Édesapám fejfáit.

1960 – 1980-ig az orosz és német nyelv szakfelügyeletét látta el a megyében.

1980-ban nyugdíjba ment.

1981 – 1983-ig nyugdíjasként Kiskunmajsán orosz és németet tanított.

1985 – halálélmény. Kórházban Szegeden és Kecskeméten.

1987 – 1992-ig a félegyházi közgazdasági szakközépiskolában tanított német és orosz nyelvet.

A vers a valóságot tükrözi. A valóság költői képe. A műfordítás egy adott vers mása, változata. Az előbbinél nehéz összehasonlítani a kettőt, az utóbbinál kézenfekvő. Az olvasó mindjárt arra gondol, vajon a költő

hogyan írta. Ha pedig ismeri az olvasó az eredeti költeményt is, rögtön adódik az összehasonlítás lehetősége.

És már benn is vagyunk a probléma közepében.

A vers esetében nincs közvetlen összehasonlítási alap, hiszen a valóságnak a költeményben megjelent részét csak a költő ismeri. Nem áll mellette közvetlenül, amihez viszonyítani lehetne. A költemény az olvasó élményvilágához igazodik. Ha talál benne a saját világának megfelelő elemeket, részeket, hasonlóságot esetleg azonosságot, akkor tetszik az olvasónak. Ha nem talál, nem tetszik.

A műfordítás esetében ott van vagy könnyűszerrel elővehető az eredeti költemény. A viszonyítás szinte belső kényszerből fakad és tetszést vagy nemtetszést eredményez. Röviden: a vers – valóság és nyelv viszonya; a műfordítás – nyelv és nyelv viszonya.

A műalkotások olvasásakor az első kérdés az, hogy miért születtek meg. Zoli bácsi hosszú nyelvoktatói munka után alkotta meg ezeket a fordításokat. Mint a kagyló a gyöngyöt.

Zoli bácsi jól beszéli a német nyelvet, látja az eredeti versek és fordításaik eltérését. Nem hibáit! A tudatos és szándékos egyéni megoldásokat, szókincset, grammatikát, verstani ötleteket, rímeket stb. nem nevezhetjük hibának, csak egy másik megoldásnak. Más értelmezésnek: változatnak.

Megjegyzem: mi magyarok az eredetivel azonosnak tekintjük a műfordítást. Az angolok ellenben szívesen használják az „angol változat” /“English version”/ kifejezést. Elgondolkodtató ez a tapintatos megkülönböztetés.

Zoli bácsi jól ismeri a német költészetet. Különösen jól a klasszikusokat és a nagy kedvencet, Rilket. Mint precíz tanár, nem volt megelégedve a közkézen forgó műfordításokkal.

Szerinte a fordítók sokszor nem helyesen értelmezték a szöveget. Meg a szótárak sem voltak tökéletesek. Jobbára háttérismeret nélkül, szövegösszefüggés alapján fordítottak. Egyszóval: elégedetlen volt. Válasza a legnemesebb volt: csinált másikat. Megpróbált hite szerint jobbat csinálni.

A műfordítás technikai megoldásairól Zoli bácsi ezeket mondja.

Goethe Wanderers Nachtlied c. költeményében például egyetlen egy jelző sincs. Nem lehet jelzőkkel teletűzdelni, ahogy azt jó néhány magyar fordító tette. Halálfélelemről van benne szó, de nincs kifejezve ez a halálfélelem, mégis mindenki érti, érzi és tudja, hogy erről van szó. Mozgás nincs Goethe versében, abszolút csendről van benne szó, abszolút nyugaltságot mutat. Ez a költemény a 881 méter magas Kickelhahn csúcson

született, ott pedig nem él berki madárka. A berki madárka a berekben él, éppenhogy lapos és lápos területen. Tóth Árpád fordítását: „Már búvik a berki madárka ...“ stb., egyáltalán nem tudom elfogadni – mondja Zoli bácsi.

A fordítónak kötelező ahhoz ragaszkodnia, amit a költő kifejezett, mert akár a gondolatot változtatja meg, akár a formát, már hamisítás – foglalja össze röviden a saját nézetét.

Igen ám! Csakhogy ha megmarad a fordító ugyanabban a fogalmi körben, amit Goethe használ, ki tudja-e fejezni ugyanazokat a gondolatokat? Kérdés: egyáltalán kifejezhetők-e ugyanazokkal a fogalmakkal ugyanazok az érzések németül és magyarul?

Nem. Ennek több oka van. Az egyik nyelvtani, a másik a szókészlettel függ össze, a harmadik a nemzeti élménykinccsel. A nyelvtani különbség nagy a két nyelv között. A német a névszó mondatbeli szerepét különböző esetekkel ill. elöljárószóval fejezi ki. A magyar nyelv ragokkal vagy névutóval.

A szókészlet lényegét Tarkovszkij így fogalmazta meg: „A különböző nyelveken a fogalmak különbözőképpen hangzanak és más lánggal izzanak ... A különféle nyelvek párhuzamos szavai nem fedik egymást.“ Az egyik nép történelmi és lelki tapasztalata elüt a másiktól. „A költészet abban különbözik minden más művészettől, hogy a költő nyelvét beszélő nemzet számára olyan jelentése van, amelyet egy külföldi számára nem tud nyújtani ... Egy művészeti ág sincs olyan szerves kapcsolatban a nemzettel, mint a költészet.“ – mondja T. S. Eliot.

A nyelvek különbségéből fakad az a szemlélet, amely eleve lehetetlennek hiszi és vallja a műfordítást. Matthias Claudius német költő ezt mondja: „wer übersetzt – der untersetzt“. Kosztolányi Dezső alapállása is ismert: a fordítás – ferdítés. A leglehangolóbb mégis az amerikai Robert Frost véleménye: „A költészet az, ami elvész a fordításban.“

Akkor hát mi a teendő? Mondjunk le a fordításban ezek ellenére bennerejlő sok-sok irodalmi lehetőségről, élményről? Nem! A lehetetlent is meg kell próbálni! Különösen az olyan nemzetnek, mint a magyar, mely oly szomorú fényes magasságban van a maga egyedülálló nyelvével Európában.

Hadd utaljak művelődéstörténetünk két korszakára: a felvilágosodásra és századunk első felére. Már a felvilágosodás idején azon folyt a vita, melyik fontosabb: az eredeti költemény vagy a műfordításból származó?

Kármán József, aki az eredeti alkotásoktól várta a nemzet csinosodá-

sát, ezt írta: „A merész képek, az eleven költés, az ábrázolatok különbfélesége és szépsége, az entuziazmus, amelyet csak önkényt ajándékozhat a természet” – ez az igazi költészet. Majd így folytatja: „A szó magában semmi, hamis pénz, amelynek folyása változó, és belső becse nem magában van. Ne szót vegyünk az üllő alá, ne szót kovácsoljunk; dolgot, ne héjt, velőt, ne formát, de valóságot.”

Batsányi és Kazinczy szerint a jó fordítás pillanatnyilag hasznosabb, mint az eredeti. A fordítás általában nagyobb művészi hozzáértést követel. Az eredeti költő azt írhatja, ami eszébe jut, ha akarja, foghatja a dolgok könnyebbik végét is. A fordító kénytelen megkeresni az egyedül lehetséges kifejezést. Egyelőre még nem arról volt szó, hogy irodalmi értéket hozzanak létre, egyelőre csak azt kellett igazolni, hogy lehet magyarul is írni.

E gondolatokat olvasva, nem is kell kételkednünk, melyik a fontosabb lételemileg. Nyilván az előbbi.

A másik korszak, a Nyugat nemzedék nagy költői, műfordítók is egyben: Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád, Szabó Lőrinc, Illyés Gyula és a többiek mintha visszabillentének a mérleg nyelvét a műfordítás oldalára. Közismert: a világirodalom legszebb alkotásait olvashatjuk az ő munkájuk nyomán – magyarul.

Nemzeti műveltség és egyetemes műveltség, illetve a kettő viszonya magába foglalja, kifejezi, sőt meghatározza a magyarság mindenkori lelki erejét. A nemzeti műveltség az új alkotásokból nő ki, az egyetemes műveltség viszont valamilyen fordításból, más, idegen információk hazai talajba való átültetéséből.

Az anyanyelv – gyökér, mely létünk táplálékát szállítja. Az idegen nyelv – virág, melyben kibomlanak a saját kultúra génjei, öröksége, ám egyben lehetőség is más kultúra virágporának megtermékenyítő befogadására.

A feszültség, amely a magyarság nyelve és kultúrája valamint a környező népek nyelve és kultúrája között a honfoglalás óta fennáll, termékeny kényszer az önfenntartás legkülönbözőbb eszközeinek feltárásához és alkalmazásához. Az eredeti és átvett küzdelme különösen világossá válik korunkban és az Internet világában.

Pirkad. Nem alhatok, előveszem a Vándor éji dalát ismét.

Nem is tudtam, hogy hamis illúziókat ringattam magamban évtizedeken át, mikor mondogattam:

Sóhajt az éj,

Már búvik a berki madárka ...

Tetszettek e sorok, bevallom. De hát hogylene tetszettek volna, hiszen berki gyerek vagyok. Hegyet csak térképről ismertem és egy-két kirándulás élményéből. S most kiderül, hamis úton jártam, bár Tóth Árpád vezetett. Mint becsapott, bűnös gyermek állok egyik lábamról a másikra, aki akarata ellenére tévedt tilos mezőkre, s nem tudom: visszaforduljak vagy továbbmenjek?

Visszafordulni annyi, mint lemondani, megtagadni ifjúkori érzeményeimet, amiket Goethetől kaptam Tóth Árpád közvetítésével. Továbbmenni annyi, mint ízlelgetni az új sorokat.

Sziklacsucok orma

A csend,

A fának ostora,

Hallga, zeng,

Ha sóhaj is;

Madárka hallgat az avasban,

Várj, hamarosan

Nyugszol te is.

Kiemelek egyetlen motívumot. Az eredeti:

In allen Wipfeln

Spürest du

Kaum einen Hauch;

Szó szerint:

a fák csucsain

alig érzel

leheletet;

Tóth Árpádnál:

Halk lomb, alig érzed,

Lendül:

Sóhajt az éj.

Zoli bácsinál:

A fának ostora,
Hallga, zeng,
Ha sóhaj is;

De hát miért is tetszett nekem Tóth Árpád fordítása? – nyomozok a versélmény gyökere után.

Nekem ő honosította a Vándor éji dalát. Hány vándort láttam gyermekkoromban a tanyánk mellett elhaladni, kik a távoli erdő homályából léptek elő és napnyugatnak tűntek el. A szülőföld, a Kis-Balaton térségében elterülő hatalmas berek a nádasokkal, a berekfákkal, fácánokkal és a vers ritmusa: Már búvik a berki madárka – és az alliteráció ringatta tudattalanom mélyén a költeményt. Azóta is kerülgetem Freud és Jung hazáját, bár – megvallom – a miénkben otthonosabban mozogtam. Ma már tudom, hogy a költemény, a vers a tudattalan láthatatlan tengerén ring. hogy a költészet igazi hazája a tudattalan.

Tóth Árpád más eszközt is felhasznál, hogy megfogja olvasóit: megszemélyesít – Sóhajt az éj ... – s a megszemélyesítés a legrövidebb út lélektől lélekig.

Olvasgatom Zoli bácsi fordítását. Ízlelgetem az új szavakat. Ellenérzés kerülget. Más szavak, más érzés, más kép, más jelentés. Még nagyon újak, ismeretlenek, idegenek, de jószándékkal vagyok irántuk: engedem magamhoz jönni őket:

A fáknak ostora,
Hallga, zeng,
Ha sóhaj is;
Madárka hallgat az avasban.

A fák 'ostoráról' először a szó első jelentése lép előtérbe. Gyermekkoromban sokszor csipkedtük az ostorral a tehenek hátát, jószándékkal, hogy gyorsabban húzzák az ekét. De rögtön váltok, hisz rossz helyen járok, nekem most a fák csúcsait kell hallgatnom: Hallga, zeng a sóhaj is. Ez a 'hallga' kedves szó. Hányszor hallgatóztunk este a sűrű köddel bélelt sötétben, hogy merre legelnek a tehenek a berekben, mert játszás közben elfeledkeztünk még világossal hazahajtani őket. S szóltunk egymásnak, kezünket a fülünkre téve: A! Hallga! És örültünk, ha elfogtunk egy parányi életjelt. Talán épp annyit mint Goethe odafenn a Kickelhahn-on.

Továbblépek: Ha sóhaj is ... Ezzel a formulával Zoli bácsi is megsze-

mélyesít. Sóhajtani csak az ember tud, de ő nem ígét használ, hanem főnevet, s a főnév mindig passzívabb, mint az ige. Ezáltal rejtettebb érzést sugall. Nagyobb távolságot a költő és erdő, a természet és ember között. Kitágítja a teret a végtelen felé. Nem olyan személyes, általánosabb.

A 'Madárka hallgat az avasban' monotóniája tetszik. Illik a hangulathoz, melyet kifejezni kíván.

Nem folytatom. Nem mondhatom el az összes benyomást, melyet az itt publikált költemények jelentettek számomra. E néhány megjegyzés csupán jelzi, hogyan épül be az új, a szép az ember gondolatainak világában. A kötet telve van hasonló nyelvi csemegével. A költészet eszközeinek sokaságát állította Zoli bácsi a műfordítás szolgálatába, hogy megmutassa nekünk Rilket, az ő Rilkéjét, valamint Goethe és Nietzsche egy-egy versét, illetve a német ajkúaknak Babits, József Attila és Kosztolányi költeményeit.

Töprengék. Csak nekünk, kis nemzeteknek fontos, hogy életjelet adjunk magunkról? Nem. A nagyoknak is fontos tudniok, hányféle nyelven szökkenhet virágba ugyanazon érzés, eszme, gondolat. A kis népek költészete is hozzátartozik a nagy egészhez.

De miért is olyan fontos az ember számára a nyelv, a műalkotás, a szépség? A választ az ember és a szépség felől közelítjük meg. M. Bahtyint idézzük, századunk egyik legjelentősebb irodalomtörténészét, nyelvfilozófusát: „Az emberi gondolkodásnak szinte valamennyi, a világra és az emberre vonatkozó, jóságot kifejező, befogadásra és belső gyarapodásra nyitott, optimista kategóriája –...– esztétikai természetű.”

A szépre érzékeny embert a pszichológusok esztétikai embernek nevezik. Az ő tulajdonságait E. Spranger így határozza meg: „Az esztétikai ember legmagasabb értéként a formát és a harmóniát tiszteli. Minden egyes élményét a kecsesség, szimmetria, odaillés szemszögéből ítéli meg. Életét egyedi események sokaságának látja; minden egyedi benyomást külön-külön élvez. Nem szükségszerű, hogy alkotóművész legyen, az sem, hogy terméketlenségre legyen kárhoztatva. Ha a fő érdeklődése az élet művészi mozzanataira irányul, akkor már esztétikai ember.”

És hol találkozik az ember a szépség eszményével? A műalkotásban, melynek nagyon találó megfogalmazását J. Bronovszkitól vettük: „A műalkotás megszerkesztett dolog ... Egy műalkotás, ha mozgósító erejű, akkor arra mozgósít minket, hogy vele együtt tekintsünk a világra, s ezen túl még arra, hogy a műalkotáson át az alkotó értelmébe is betekintsünk. A műről nem választható le az eredete, az, hogy teremtett, ember alkotta do-

log, s azt fejezi ki, hogyan látja magát az ember a világban. Csak akkor érdekel minket, ha fogva tart, ha arra készlet, hogy magunkat is az ő világában lássuk. Egy műalkotás egy másik ember énjének kifejeződése, de az utalás mégis miránk, egyetemesen az emberi éltre irányul.“

Úgy érzem, hogy az idézett gondolatok a műfordításokra is illenek.

Mi a küldetése e kétnyelvű kötetnek az alkotó személyisége, az alkotó közössége és az alkotás esztétikuma szintjén?

Az alkotó személyisége szintjén az, hogy segített a gyógyulásban. A költészetnek tehát van létfenntartási értéke is. Jelesül a műfordításnak.

Az alkotó közössége: Zoli bácsit, mint a kiskunfélegyházi Móra Ferenc Gimnázium tanárát sokan ismerik a városban, a megyében és talán az országban is. Bizonyára számukra és a tanítványok számára is meglepetést okoz műfordítói munkássága, az, hogy komolyan foglalkozott a nyelvészeti–költészeti–esztétikai kérdésekkel, bár elég sokan tudnak is róla.

Remélhetőleg nem csak emlékkönyv lesz a volt tanítványok és kollégák számára, hanem olvasókönyv, mely felfrissítheti irodalmi élményeiket, mégpedig két nyelven. A kollégák tanítás közben esetleg fel is használhatják. A diákok számára pedig nagy segítség lehet, hogy az egyik oldalon olvasható szöveg nyelvi megfelelője ott található a másik oldalon, így lehetőség nyílik az összehasonlításra.

Az alkotás vagyis a műfordítás esztétikumáról röviden Novalist idézzük Kosztolányi közvetítésével. Szerinte a műfordításnak háromféle változata van: nyelvtani, mitikus és a változtató.

A nyelvtani fordítások a szokványos fordítások. Sok tanultságot követelnek, de csak a jó ítéleten nyugvó képességeket. Vagyis: itt a nyelvtan áll a középpontban. Két nyelv szerkezete, azt kell összhangba hozni a fordítónak. A mitikus fordítások az egyéni művészi alkotások tiszta, teljes jellegét adják. Nem a valódi művészi alkotást, hanem annak ideálját. Én inkább idealisztikusnak nevezném, mert annak az eszmének, gondolatnak, lényegiségnek, tartalomnak a lefordítására törekszik, amit a költő a költeményben megfogalmazott. Esetünkben a költeményt, mint osztrák–német élet egy szeletét fogalmazza újra magyarul az adott költemény nyomán. A változtató fordításhoz szükséges a legnagyobb költői képesség. Az ilyen fajtájú fordítónak csakugyan művészinek kell lennie, s a költőt egy-

szerre saját és a költő gondolata szerint kell megszólaltatnia. Az ilyen típusú műfordításban az idegen versnek megfelelő magyar élet-szelet, élet-érzés, élet-üzenet testesül meg, tehát két nemzet kultúrája sugárzik a műfordított versből.

Az esztétikai megformáltságnak ez a három és az ezeken belüli számtalan változata nyújt pompás lehetőséget a nyelvészeti játékhoz a műfordítónak és olvasónak, hogy a neki legmegfelelőbb változatot válassza ki.

Kérdés: hová soroljuk Zoli bácsi műfordításait?

A választ mindenki úgy kaphatja meg, ha elolvassa a verseket és elgondolkodik rajtuk. Folytassa ki-ki a maga módján felfedező útját, mely örömet és bosszúságot is nyújthat a magyar és német nyelv területén.

Az itt publikált verseket mások is fordították. Mi mégis azt hisszük, több mint nemes gesztus Zoli bácsitól e mű: ajándék a városnak, ajándék a nemzetnek – ahogy Babits mondaná.

Akasztó, 1997. Pünkösd vasárnapján

Réthey Prikkel Miklós

Tartalomjegyzék

Inhaltverzeichnis

DICHTER DIAMANTSTAUB BESTREUT SŰRŰ GYÉMÁNTPOR BEHINT

Johann Wolfgang Goethe

Wanderers Nachtlid	8
Vándor éji dala 1	9
Vándor éji dala 2	9

Friedrich Nietzsche

Ecce homo	10
Ecce homo	11
Venedig	12
Velence	13

Rainer Maria Rilke

Der Ölbaumgarten	14
Az Olajfák hegye	15
Der Panther	16
A párdúc	17
Letzter Abend	18
Utolsó est	19
Ein Prophet	20
Próféta	21
Herbsttag	22
Őszi nap	23
Pont du Carrousel	24
Carrousel híd	25
Papageienpark	26
Papagájpark	27
Liebeslied	28
Szerelmes dal	29
Aus einer Kindheit	30
Gyermekkor	31
Ausgesetzt auf den Bergen des Herzens	32
Magányosan a szív csúcsain	33
Alkestis	34
Alkéstis	35
Der Knabe	40
Az ifjú	41
Lied	42
Dal	43

Es gibt so wunderweiße Nächte...	44
Vannak oly csodás fehér éjek...	45
Der Abend kommt...	46
Közelg az est...	47

KÉKEK AZ ALKONYI DOMBOK BLAU SIND AM ABEND DIE KOGEL

Babits Mihály

Szimbólumok	50
Symbole	51
Új Leoninusok	52
Neue Leoninen	53
Ősz és tavasz között	54
Zwischen Herbst und Frühling	55
Jónás könyve	58
Das Buch von Jona	59

Kosztolányi Dezső

Szonett egy szoborra	82
Sonett über ein Denkmal	83

József Attila

Óda	84
Ode	85
Születésnapomra	92
Zu meinem Geburtstag	93
Hazám (Hetedik szonett)	96
Mein Land (Siebentes Sonett)	97

Réthey Prikkel Miklós: Tolvaj öregség

(Gondolatok a kétnyelvű költészethez)	98
---------------------------------------	----

Tartalomjegyzék

Inhaltverzeichnis	109
-------------------	-----

Sajtóhibák

Héjjas Zoltán: Messzeségek halk barátja. (Kétnyelvű költészet)
Kiskunfélegyháza, 1997. című műben

- 14. old. 2. strófa utolsó sorban helyesen *selber nicht*
- 14. old. 4. strófa 1. sor 3 szó helyesen *allein*
- 33. old. 2. strófa 3. sor csupán helyett *csapán*
- 35. old. 14. sor ugymaradt helyett *elcsitult*
- 45. old. 2. strófa 3. sor álomlátást helyett *álomlátomást*
- 47. old. 2. strófa 5. sor futkosni helyett *futosni*
- 53. old. 7. sor 3. szava *die* helyett *der*
- 56. old. utolsó strófa 1. sor száraz helyett *száradt*
- 61. old. 3. strófa 4. sor vermögem helyett *vermögen*
- 62. old. fent a 2. sor meglobálták helyesen *meglóbálták*
- 63. old. Zweiter Teil második sorában *von* helyett *vor*
- 65. old. 3. sor fent helyesen: *dass mich mit Angst der Wässer Unheil umschlang*
- 65. old. alulról a 8. sor: *Den untreu'n Diener*
- 67. old. fent 2. sor első szava *in* helyett *im*
- 67. old. Dritter Teil 1. strófa 3. sora: Bis grosses Ninive beeil dich, raste nicht
- 69. old. 3. strófa 1. sor *for* helyett *vor*
- 73. old. 16 sor első szava *den* helyett *denn*
- 75. old. 2. strófa 14. sor a *ja* szócska törlendő
- 75. old. 3. strófa 2. sora helyesen: *nach Osten*
- 77. old. fentről a 14. sorban a *schwindelte* szó után *ja* szó beírandó
- 77. old. 4. strófa 5. sora helyesen: *er antwortete: Wehgeschrei...*
- 79. old. 9. sorban helyesen: *Lichtfackel*
- 79. old. 14. sorban helyesen *anlegten*
- 79. old. 17. sor: Verlass s mich helyett *Vertreu es mir*, de így is lehet:
Das lass nur meine Sache sein, entscheid ich
- 79. old. 21. sorban a *kommt* után *ja* szócska szúrandó be
- 81. old. 5. sora így: *wie wilde Irrflut weggerissnes Pfahlwerk*
- 81. old. utolsó előtti sor helyesen: *und noch von Ninive, dass ich auch weiterhin*
- 91. old. Nebenlied 2. strófa 4. szava helyesen *plätschert*
- 109. old. fent Inhaltverzeichnis helyesen *Inhaltsverzeichnis*
- 110. old. utolsó szó helyesen *Inhaltsverzeichnis*

Kaptam Kalmár Zoltánné Héjjas Hedvigtől 2004. augusztus 2-án.

